

**SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN
MESLEK TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
BELİRLENMESİ**

Yunus KOÇ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Hülya BİNGÖL**

Yüksek Lisans Tezi – 2022

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN MESLEK
TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

Yunus KOÇ

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Hülya BİNGÖL**

**MALATYA
2022**

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

ETİK BEYANI

İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak “Dr. Öğr. Üyesi Hülya BİNGÖL” danışmanlığında hazırlayıp sunduğum “Spor Bilimleri Fakültesindeki Öğrencilerin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi” başlıklı Yüksek Lisans tezim içinde elde ettiğim verileri, bilgileri, belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tezimde yararlandığım eserlere bilimsel kurallara uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin özgün olduğunu, tezimin çalışma ve yazımında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.
...../...../20...

Yunus KOÇ

İmza

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Meslek Kavramı.....	4
2.2. Meslek Seçimi.....	5
2.2.1. Meslek Seçiminin Önemi.....	5
2.2.2. Meslek Seçiminde Yaşanan Zorluklar.....	6
2.2.3. Meslek Seçiminde Bilinmesi Gereken Unsurlar.....	8
2.2.4. Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler	10
2.2.5. Meslek Seçiminde Yönlendirme ve Motivasyon.....	14
2.2.6. Meslek Seçiminde Karar Kuramları	16
2.2.7. Meslek Seçimini Açıklayan Kuramlar.....	19
3. MATERYAL VE METOT	24
3.1. Araştırma Modeli.....	24
3.2. Evren ve Örneklem	24
3.3. Veri Toplama Araçları	25
3.4. Verilerin Analizi	25
4. BULGULAR.....	26
4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	26
4.2. Meslek Tercihi ile İlgili Bulgular	29

4.3. Demografik Özelliklere Göre Meslek Tercihi ile İlgili Bulgular	38
5. TARTIŞMA.....	59
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	63
KAYNAKLAR	65
EKLER.....	71
Ek 1. Veri Toplama Aracı.....	71

TEŐEKKÜR

Tüm hayatım boyunca yanımda olan anneme ve kardeşlerime, eğitim hayatımda desteklerini gördüğüm tüm öğretmenlerime, lisans eğitimim sırasında desteğini gördüğüm tüm hocalarıma, yüksek lisans eğitimimde yatay geçiş işlemlerimde desteklerini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Cemal GÜNDOĞDU ve Doç. Dr. Şakir TÜFEKÇİ hocalarıma, danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hülya BİNGÖL hocama sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Yunus KOÇ

ÖZET

Spor Bilimleri Fakültesindeki Öğrencilerin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Amaç: Araştırmanın amacı, Spor Bilimleri Fakültesindeki öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

Materyal ve metot: Araştırmada nicel araştırma tekniklerinden tarama modelinden yararlanılmıştır. Araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesine devam etmekte olan ve raslantısal olarak seçilen 212 ile yürütülmüştür. Araştırmanın veri toplama aracı; Karahan tarafından geliştirilen sorulardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen bulguların toplam katılımcı sayısına göre dağılım düzeylerinin belirlenmesinde yüzde (%) ve frekans (F) analizi yapılmıştır. Öğrencilerin bazı demografik özelliklerine göre mesleki tercihlerinin kıyaslanmasında Crosstabs ve Ki-kare Testi uygulanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi (p) <0.05 olarak alınmıştır.

Bulgular: Araştırmada öğrenciler meslek olarak spor ve eğitim alanı olarak çoğunlukla öğretmenlik mesleğini tercih etmeyi düşündükleri belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca öğrencilerin mesleki tanıtım ve yönlendirme eğitimlerini yararlı buldukları ve çoğunlukla katıldıkları tespit edilmiştir.

Sonuç: Araştırmada öğrencilerin meslek tercihlerinin aldıkları eğitime paralel olarak spor ve eğitim alanı olduğu, meslek seçiminde ilgi ve yeteneklerini göz önüne aldıkları, meslekleri tanımada en çok etkili olan faktörün öğretmenleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Meslek Tercihi, Öğrenci, Spor.

ABSTRACT

Determining the Factors Affecting the Vocational Preferences of the Students in the Faculty of Sport Sciences

Aim: The aim of the research is to determine the factors affecting the career choices of the students in the Faculty of Sport Sciences.

Material and Method: In the research, survey model, which is one of the quantitative research techniques, was used. The research was carried out with 212 randomly selected students attending the Faculty of Sports Sciences of İnönü University in the 2020-2021 academic year. Data collection tool of the research; It was created by using the questions developed by Karahan. Percentage (%) and frequency (F) analysis were performed to determine the distribution levels of the findings obtained in the study according to the total number of participants. Crosstabs and Chi-square Tests were applied to compare the vocational preferences of the students according to some demographic characteristics. The significance level (p) was taken as <0.05 in the study.

Results: In the research, it was determined that the students mostly thought of choosing the profession of sports as a profession and teaching as a field of education. In the study, it was also determined that the students found the vocational promotion and orientation trainings useful and mostly participated.

Conclusion: In the study, it was concluded that the students' career preferences are sports and education in parallel with the education they receive, they consider their interests and abilities in choosing a profession, and the most effective factor in recognizing professions is their teachers.

Key Words: Profession, Sports, Student, Vocational Preference

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AE	: Antrenörlük Eğitimi
BESÖ	: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
EBESE	: Antrenörlük Eğitimi Engellilerde Beden eğitimi ve Spor Eğitimi
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
SY	: Spor Yöneticiliği
TDK	: Türk Dil Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil No</u>	<u>Sayfa No</u>
Şekil 2.1. Mesleki Karar Verme Zorlukları	8

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Dağılımı... 24	24
Tablo 4.1. Öğrencilerin Baba ve Annelerinin Meslek Durumlarının Dağılımı 26	26
Tablo 4.2. Öğrencilerin Baba ve Annelerinin Eğitim Durumlarının Dağılımı 27	27
Tablo 4.3. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumunun Dağılımı 27	27
Tablo 4.4. Öğrencilerin Kardeş Sayılarının Dağılımı 28	28
Tablo 4.5. Öğrencilerin Kardeşlerinin Mezun olduğu Bölüm ve Mesleklerinin Dağılımı 28	28
Tablo 4.6. Öğrencilerin Yaşadıkları Yer ile İlgili Bulgular 29	29
Tablo 4.7. Öğrencilerin Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alanların Dağılımı ... 29	29
Tablo 4.8. Öğrencilerin Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleklerin Dağılımı 30	30
Tablo 4.9. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Mesleği İlk Defa Ne Zaman Düşündüklerinin Dağılımı 30	30
Tablo 4.10. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Alanı Seçerken Yardım Aldıkları Kişilerin dağılımı 31	31
Tablo 4.11. Öğrencilerin En Saygın Olarak Gördükleri Mesleklerin Dağılımı 31	31
Tablo 4.12. Öğrencilerin Tercih Etmeyi Düşündükleri Meslekte Yakınlarının Olması Durumun Dağılımı 31	31
Tablo 4.13. Öğrencilerin Okulda Mesleki Tanıtım ve Yönlendirme Yapılması Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı 32	32
Tablo 4.14. Öğrencilerin Mesleki Tercih Yapmalarında Etkili Olan Faktörlerin Dağılımı 32	32
Tablo 4.15. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Meslekten Beklentilerinin Dağılımı 33	33
Tablo 4.16. Meslek Seçimi ile İlgili Eğitim Programına Katılma Durumunun Dağılımı 33	33
Tablo 4.17. Öğrencilerin Meslek Tercihinde Aile Tutumlarının Dağılımı 33	33

Tablo 4.18.	Öğrencilerin Meslekleri Tanımalarında Etkili Olan Faktörlerin Dağılımı	34
Tablo 4.19.	Öğrencilerin Mesleki Tanımların Meslek Tercihine Olan Etkisine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	34
Tablo 4.20.	Öğrencilerin Devam Ettikleri Bölümün Mesleki Hedeflerine Uygunluğu ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı	35
Tablo 4.21.	Öğrencilerin Mesleki Uyumla İlgili Bir Teste Katılma Durumlarının Dağılımı.....	35
Tablo 4.22.	Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Müfredatın Mesleki Tercihlerine Uygunluğu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	35
Tablo 4.23.	Öğrencilerin Meslek Seçiminde Ailelerinden Uzak Yerde Mesleklerini Yapma Düşüncelerinin Dağılımı	36
Tablo 4.24.	Öğrencilerin Meslek Tercihlerini KPSS Puanlarına Göre Yapma Düşüncelerinin Dağılımı.....	36
Tablo 4.25.	Öğrencilerin Ailesinin Sosyo Ekonomik Durumunun Meslek Seçimini Etkileme Düşüncelerinin Dağılımı	36
Tablo 4.26.	Öğrencilerin Meslek Tercihinde Ailelerinin ve Arkadaşlarının Görüşlerini Önemli Görme Durumunun Dağılımı	37
Tablo 4.27.	Öğrencilerin Meslek Tercihinde Kendi İlgi ve İsteklerini Önemli Görme Durumunun Dağılımı.....	37
Tablo 4.28.	Öğrencilerin Meslek Tercihinde Mesleğin Sosyal ve Kültürel İmkânlarının Etkili Olma Düşüncelerinin Dağılımı.....	37
Tablo 4.29.	Öğrencilerin Meslek Seçiminde Mesleğin Popülerliği Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı.....	38
Tablo 4.30.	Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arazındaki İlişkinin Analizi	38
Tablo 4.31.	Öğrencilerin Bölümleri ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arazındaki İlişkinin Analizi	39
Tablo 4.32.	Öğrencilerin Baba Mesleği ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arazındaki İlişkinin Analizi	40

Tablo 4.33. Öğrencilerin Anne Mesleği ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arazındaki İlişkinin Analizi	41
Tablo 4.34. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arazındaki İlişkinin Analizi.....	42
Tablo 4.35. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arazındaki İlişkinin Analizi.....	43
Tablo 4.36. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumu ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arazındaki İlişkinin Analizi.....	44
Tablo 4.37. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi	45
Tablo 4.38. Öğrencilerin Bölümleri ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi	46
Tablo 4.39. Öğrencilerin Baba Mesleği ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi	47
Tablo 4.40. Öğrencilerin Anne Mesleği ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi	48
Tablo 4.41. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi.....	49
Tablo 4.42. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi.....	50
Tablo 4.43. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumu ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi.....	51
Tablo 4.44. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi	52
Tablo 4.45. Öğrencilerin Bölümleri ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi	53
Tablo 4.46. Öğrencilerin Baba Mesleği ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi	54
Tablo 4.47. Öğrencilerin Anne Mesleği ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi	55

Tablo 4.48. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi.....	56
Tablo 4.49. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi.....	57
Tablo 4.50. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumu ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi.....	58

1. GİRİŞ

Meslek kavramı, yıllardır birçok araştırmacı tarafından tanımlanan bir kavramdır. Bu tanımlardan birine göre meslek, eğitim yoluyla kazanılan bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplum tarafından belirlenen, kişinin yaşamını sürdürmek için yaptığı faaliyetler dizisidir (1). İnsanların gelir elde etmek, bilgi ve beceri kazanmak veya elde etmek için yaptıkları faaliyetlere meslek denmektedir (2).

Meslekler sadece insanların ekonomik yaşamlarında yer almamaktadır. Sigmund Freud, sağlıklı insanların sevebilen ve çalışabilen insanlar olduğuna dikkat çekmiş, fiziksel ihtiyaçları karşılamanın yanı sıra sosyal ve psikolojik ihtiyaçları karşılamak için kariyer sahibi olma temelinde para kazanmanın da önemli olduğunu belirtmiştir (3). İnsanoğlunun önde gelen amaçlarından biri, bir şeyi üretmek ve geliştirmek için kendi yeteneğini kullanmak ve ondan psikolojik doyum sağlamaktır. Bu nedenle yaşamını sürdürmek için paraya ihtiyacı olmayan kişilerin de meslek ve iş sahibi oldukları, bazılarının daha az ücretli meslekleri daha fazla gelir sağlayan mesleklere tercih ettiği görülmektedir. Bu yönüyle meslek, kişinin kimliğinin en önemli kaynağı, saygı duyulduğu, başkalarıyla ilişki içinde olduğu, toplumda bir yeri olduğu ve yararlılık duygusu yaşadığı alandır. Bu durumda kariyer para kazanmanın ötesine geçer, kendini gerçekleştirmeye de hizmet etmektedir (1).

Meslek seçimleri, kişinin yaşamını doğrudan etkileyebilecek ve gelecekteki yaşamını belirleyebileceği gibi, çeşitli seçenekler arasından kendisine sosyal kimlik, iş ve iş doyumunu sağladığına inanılan bir mesleği seçmesi olarak tanımlanmaktadır (4). Bu kişi meslek seçme adımını atarken hayatının büyük bir bölümünü etkileyen önemli bir karar verdiği için meslek seçiminde bu etkiyi göz önünde bulundurmalıdır. Bireyin doğru kariyeri seçebilmesi için; ana dalın finansal getiri, sosyal statü, iş tatmini, iş güvenliği ve daha fazlası gibi faktörleri göz önünde bulundurması gerekmektedir (2).

Bireyin mutlu ve başarılı bir yaşam sürmesi ve kendini gerçekleştirmesi için meslek seçimi önemlidir. Sağlıklı bir kariyer seçimi yapabilmek için bireyin mesleğin gerektirdiği nitelikleri tanınması, kendi kişisel özelliklerini anlaması, kariyer gelişimini takip etmesi ve kendisine en uygun mesleği seçmesi gerekmektedir (5). Sanayi ve teknolojiye gelişmelerle birlikte çeşitli uzmanlıklar ortaya çıkmış ve bu uzmanlıkların uzmanlaşması ve kendini geliştirmesi giderek daha önemli hale gelmiştir (6).

Bireylerin meslek seçimi konusunda her geçen gün daha fazla seçeneği bulunmakta ve bu durum kendilerine en uygun olan mesleği seçebilmeleri için yeterli bilgi ve donanıma sahip olmalarını gerektirmektedir. Doğru kariyer seçimi, bireylerin uzun bir süre boyunca verdiği birden fazla karardan oluşan bir süreçtir. Kişisel faktörler, çevre, eğitim kalitesi, ilgi ve yetenekler, duygusal faktörler, iş fırsatları gibi faktörler de bireyin kariyer seçiminde önemlidir (7).

Meslek seçimi bir süreçtir. Bu süreç, bireyin sahip olduğu tutumların, değerlerin ve sosyal desteğin unsurlarının bir kombinasyonunu içermektedir. Bir ana dal seçmek, sürecin tüm unsurlarının bireysel olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir (8). Bu süreç, bireylerin çocukluklarında kariyer kararları vermeye başladıkları andan ileriye yaşlarda kariyer edindikleri zamana kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Bir kişinin kariyer seçme süreci beş aşamaya ayrılmaktadır: Bunlar; uyanma ve farkındalık, kariyer bilinci, karar verme, hazırlık ve işe yerleştirme olarak sıralanmaktadır. Bu aşamalar arasındaki geçişler, bireyin fırsatları değerlendirmesine ve tehditlere yanıt verme yeteneğine bağlıdır (9).

Bireyin yetenekleri, ilgi alanları, değerleri, inançları, kariyer değerleri, kişiliği ve fiziksel özellikleri gibi faktörler kariyer seçimlerini etkilemektedir (10). Ayrıca bireyin cinsiyeti, sosyodemografik özellikleri, aile ilişkileri, psikolojik ihtiyaçları, tercih ettiği mesleklerin geleceği ve özellikleri, rol modelleri, kariyer fırsatları, fırsatlar ve rastgele durumlar vb. Birçok faktör, bireyin kariyer seçimlerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir (11).

Üniversite aşaması, öğrencilerin bir meslek edinmeleri açısından önemlidir. Öğrenciler lise eğitimlerine kadar genel anlamda akademik bilgi alırlarken, üniversite aşamasında artık mesleki bilgileri almaya başlamaktadırlar. Üniversite aşamasında öğrenciler teorik bilgilerin yanı sıra özellikle Beden Eğitimi ve Spor Fakültesi gibi bölümlerde uygulamalı eğitim de almaktadırlar. Alınan bu eğitim öğrencilerin eğitim yaşamlarının sonunda mesleğe geçişlerinde ve mesleklerini yaptıkları sırada da etkili olmaktadır. Üniversite çağındaki öğrenciler edinmek istedikleri mesleğe yönelmiş olmakla birlikte, bu çağdaki öğrencilerin mesleki tercihlerinin araştırılması ile onların mevcut mesleklerine olan tutumlarının belirlenmesi açısından da önemlidir. Bu düşünceden hareketle araştırmada, Spor Bilimleri Fakültesindeki öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın problem cümlesi, “Spor Bilimleri Fakültesindeki öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen faktörler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Bu problem cümlesi ile ilişkili olarak araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin demografik özellikleri nelerdir?
2. Öğrencilerin meslek tercihi ile ilgili düşünceleri nasıldır?
3. Öğrencilerin demografik özelliklerine göre meslek tercihleri ve mesleki düşünceleri nasıldır?

Araştırmanın varsayımları şu şekildedir:

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin veri toplama aracındaki sorulara verdikleri cevapların kendi düşüncelerini tam ve doğru bir şekilde yansıtmakta olduğu varsayılmıştır.
2. Araştırmanın örnekleminin evreni tam olarak yansıttığı varsayılmıştır.
3. Araştırmada kullanılan veri toplama aracının araştırma verilerinin toplanmasında yeterli olduğu varsayılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma bulguları, araştırmanın veri toplama aracından elde edilen bulgular ile sınırlıdır.
2. Araştırma, 2020-2021 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesine devam etmekte olan evren içerisinde raslantısal olarak seçilmiş olan 212 öğrenci ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Meslek Kavramı

Türkçede mesleki kavramların anlamı çok geniştir. Esas olarak her düzeyde ve alanda iş faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu nedenle literatürde birçok farklı tanım yapılmış durumdadır. Türk Dil Kurumu (TDK), mesleği "eğitim yoluyla kazanılan sistematik bilgi ve becerilere dayalı olarak yararlı ürünler üretme, insanlara hizmet etme ve ödüller kazanma kurallarını belirleyen çalışma ve çaba" olarak tanımlamaktadır (12).

Farklı bir tanıma göre meslek; belirli bilgi, araştırma ve deneylere dayalı, uygulamaya dayalı, etik değerleri içeren ve ücretli bir hizmettir (13). Kuralları toplum tarafından belirlenen meslek, para kazanmak karşılığında insanlar için mal ve hizmet üreten bir faaliyettir. Her mesleğe özgü bilgi ve beceriler belli bir eğitim aşaması ile öğrenilmektedir (14).

En geniş tanımıyla meslek; uzun süreli özel eğitim gerektirir ve mesleğe ve meslektaşlarına geniş özerklik sağlamaktadır. Mesleki özerklik çerçevesinde çeşitli mesleki yargı ve kararların kişisel sorumluluğunu üstlenir; mali kazançtan çok hizmet eder; tam özerklik kurmaktadır (13). Literatürde meslek ve iş kavramlarının aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bu iki kavram birbirinden farklıdır. İş, bir kişinin bir sonuca ulaşmak, bir şey üretmek için çaba ve çaba harcayarak gerçekleştirdiği bir görev, gerekli faaliyet, çalışma veya hizmet olarak tanımlanmaktadır (12).

Meslek, bir beceriler koleksiyonunu ifade eder ve iş, bu becerilerin uygulanabileceği ortamı ifade etmektedir. Bir kişinin işi olabilir ve işi olmayabilir, ancak işi olanın da işi vardır (14). Mesleki bir düzeye ulaşmak için iş yapısında uygulanan değişikliğin parçasına meslekleşme süreci denmektedir (15).

Bir mesleğin profesyonel meslek statüsüne ulaşması ve profesyonelleşme sürecinde sürekli ilerleme kaydedebilmesi için; mesleki kimlik, ideoloji ve değerlere sahip olması, mesleki eğitimin kazandırdığı bilgi ve becerilere sahip olması, mesleki bilgi yoluyla özerklik kazanması gerekmektedir (16). Kariyer sadece para kazanma faaliyeti değil, kişinin kimliğine kaynaklık eden, toplumda saygınlık ve yer sağlayan, işe yararlık duygusu veren bir faaliyet alanıdır (14, 17, 18).

2.2. Meslek Seçimi

Herkes mevcut yeteneklerini, becerilerini ve ilgi alanlarını keşfetmek ve geliştirmek ister. Bu ana dal, kişisel becerileri kullanma ve geliştirme fırsatı sağlamaktadır. Meslek seçimi, bireyin yeteneklerine, becerilerine, ihtiyaçlarına vb. mesleğin çeşitli özelliklerini göz önünde bulundurarak, değerlendirerek ve seçimde başarılı olmak için çabalayarak istenilen mesleğin seçilmesi olarak tanımlanabilmektedir (19, 20). Bir meslek seçmek önemli bir süreçtir. Çünkü meslek seçimi, eş seçimini olduğu kadar kişilerin gelirini, yaşam tarzını, güvenliğini ve mutluluğunu da etkilemektedir (21).

Birey, seçtiği meslekle birlikte ileriki yaşamında onu neler beklediği, ne gibi faaliyetlerde bulunacağı, kimlerle iletişim kuracağı, nasıl bir çalışma ortamında bulunacağı gibi konularda emin olmalıdır. Örneğin; doktor veya hemşire olmaya karar veren bir kişi, bu kararın sadece mesleğini değil yorgun ve uykusuz kalacağı çalışma koşullarını da tercih etmiş olmaktadır. Bu açıdan bakılarak meslek seçiminin bir insanın hayatındaki en önemli seçimlerden biri olduğunu söylemek mümkündür (22).

Birey ayrıca hayatının geri kalanında seçtiği meslekte çalışmaya karar vermektedir. Meslek, bireylere gelir sağlamak ve bireylerin kendilerini ifade etmelerine ve gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktadır (23). Ayrıca toplum, bireyi mesleğine göre tanımlar ve mesleğine göre toplum içine yerleştirir. Bu nedenle meslek, bireyin sosyal statüsünü belirlemektedir. Kişisel entegrasyon ve topluma entegrasyon, meslek yoluyla sağlanır. Bu bağlamda kariyer seçimi hem bireyler hem de toplum için oldukça önemli bir süreçtir (24).

Araştırmalar insanların günlerinin yaklaşık %70'ini çalışma ortamında geçirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda meslekler insan yaşamının geniş bir alanını oluşturmaktadır. Bireylerin ilgilendikleri kariyerlerinde başarıyı sağlayabilecek biyolojik ve fiziksel koşullara sahip olmaları ruh sağlıklarını da olumlu yönde etkilemektedir (25).

2.2.1. Meslek Seçiminin Önemi

Kariyer seçimi önemli bir karardır çünkü sonuçları kişinin yaşamının birçok yönünü etkileyebilir. Meslek seçerken, onun yeteneklerini, ilgi alanlarını ve isteklerini anlayın ve seçtiği mesleğin iş hayatı ve ticari olmayan alanlarda başarılı, üretken ve mutlu olmasını sağlayacak özelliklerini belirleyerek doğru kararı verilmektedir. Meslek seçimi kişisel ve sosyal açıdan önemlidir. Toplumsal gelişmeye hizmet edecek ve katkı sağlayacak insan kaynaklarını planlarken, bireyler toplumsal düzeyde fayda sağlamakta

ve insan kaynaklarını en etkin şekilde kullanmak için kendi ilgi, yetenek ve yeteneklerine göre kararlar almaktadır (3).

Parsons'a göre kariyer seçiminde üç önemli faktör vardır: Birincisi, bireyin yeteneklerini, ilgi alanlarını, olanaklarını ve sınırlarını tanınması ve kendisi hakkında bir fikre sahip olması gerekir. İkincisi, işin gerektirdiği nitelikler, sundukları avantaj ve fırsatlar ve olumsuz yönleri hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir. Son aşama ise bu bilgiyi ve gerekçeyi doğru bir şekilde değerlendirmektir. Geç kalan herkesin bu alanlarda rehberliğe ihtiyacı vardır (26).

2.2.2. Meslek Seçiminde Yaşanan Zorluklar

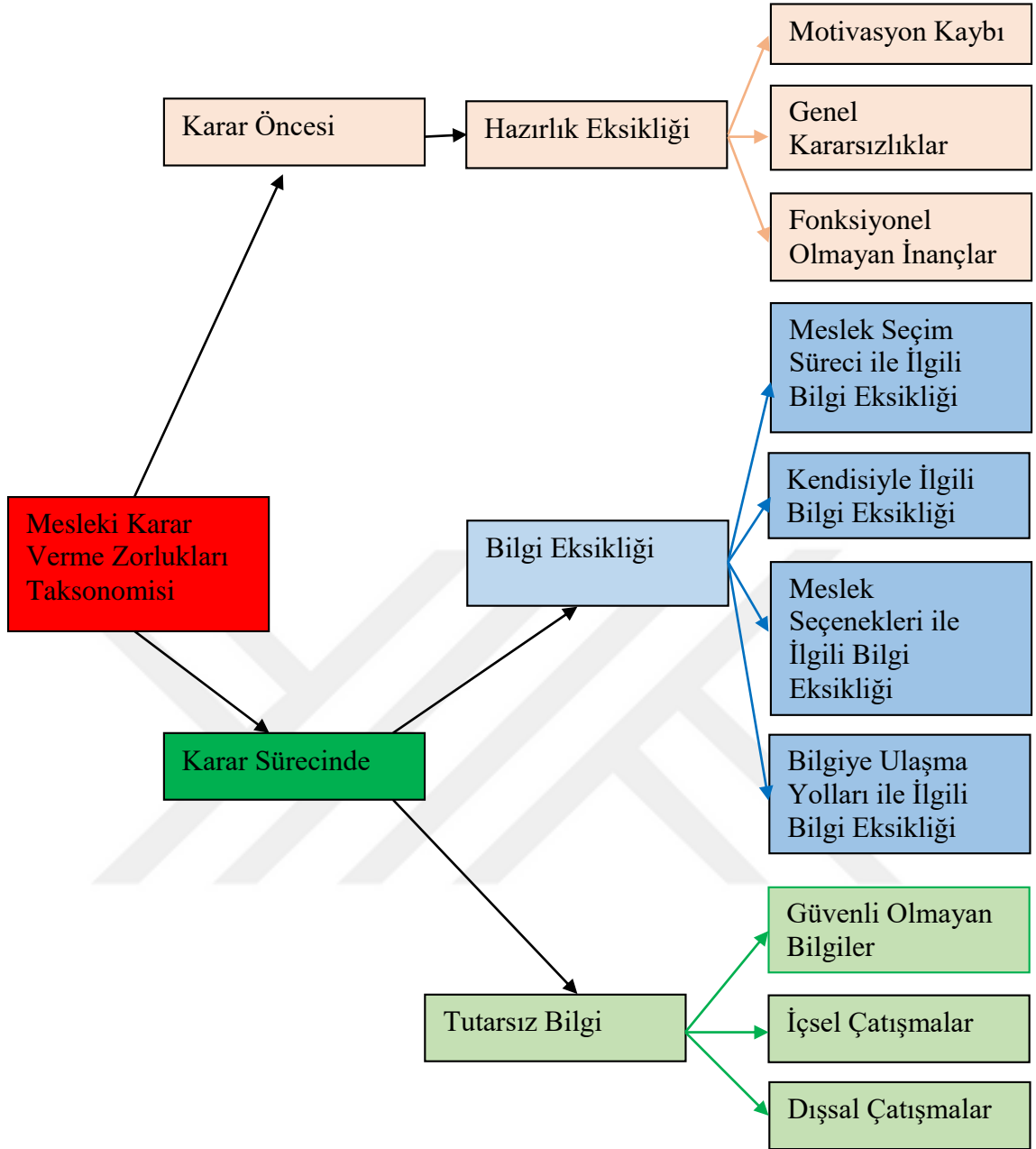
Bir kişinin meslek seçimi o kadar önemlidir ki günlük hayatında etkileşimde bulunduğu kişileri ve niteliklerini, ailenin gelir ve yaşam koşullarını, eş seçimini, işinden aldığı zevki üst düzeyde olmakta ve hayatından memnun olmaktadır (27). Kişi aldığı kararların hayatında bu kadar önemli bir yeri olduğunu bilirse bu seçim onu psikolojik olarak zorlayacaktır. Kimileri meslek seçiminde zorlanmazken kimileri ise karar vermekte zorlanmakta ve hatta bu güçlükleri aşmak için profesyonel kariyer danışmanlığı almaktadır (28).

Bir kariyer seçme yeteneği ne kadar iyiye, zorlukları en aza indirmek o kadar olasıdır. Mesleki bilgi, bireyin kendini tanınması, ilgi, yetenek, değer ve ihtiyaçlarını doğru ve gerçekçi bir şekilde ortaya koyma yeteneğidir. Özel hayatı ile geleneksel sınırları arasındaki bağ, tarım kültürüne dayalı modern öncesi endüstriyel çağda devam etmektedir. Bu nedenle ana dal seçimi birey için bir sorun teşkil etmemektedir. Modern endüstrinin radikal evrimi ile sosyo-ekonomik yapılar, teknolojik olarak etkilenen endüstriyel kurumların ortaya çıkması ve bu kurumların yapısal değişikliklere neden olması, sosyal hayatı daha karmaşık hale getirmektedir. Bu süreçte mesleki uzmanlaşma ve rasyonalizasyon kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu nedenle, sanayi öncesi döneme kıyasla bireyler, kendilerine uygun bir kariyer seçiminde birçok kariyer seçeneği ve zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır (29).

Dünya nüfusundaki artış, sosyo-ekonomik yapıyı etkileyen bir diğer faktördür. Nüfusun artması, mesleklerin taleplerinin artmasına neden olarak çeşitlenmesine yol açmıştır. Mesleklerin sayısının ve karmaşıklığının geçmişe göre artması bu seçim mekanizmasını yönlendiren bir faktördür. Meslek sayısındaki artışın yanı sıra bireylerin meslek seçme özgürlüğü de ikna edici bir unsur olarak ortaya çıkmıştır. Kuzgun, meslek

seçimi sorununun ileri teknoloji, eğitim ve uzmanlaşmaya sahip toplumlarda ortaya çıktığına dikkat çekmektedir (1). Kesici, Hamarta ve Arslan'a göre meslek seçiminin kolaylığı, mesleki ve kişisel özelliklerin örtüşmesi gerekliliğine ve meslek seçimini etkileyen faktörlerin sayısına ve etkisine bağlıdır (30). Sürecin karmaşıklığı ve uzlaşma ihtiyacı, profesyonel karar verme sürecini karmaşıklaştırmaktadır. Kariyer zorluklarının belirlenmesine yönelik araştırmaları incelerken, kültürel farklılıkları belirlemede üç bakış açısı, kariyer danışmanlığının odak noktası ve profil bilgileri arasındaki farklılıklar olduğu görülebilmektedir. Bu araştırmalarda, farklı kültürlerden gelen kişilerin meslek seçiminde ne gibi zorluklarla karşılaştıkları, kariyer seçimi aşamasında bireylerin kariyer danışmanlığı hizmetleri öncesi ve sonrası yaşadıkları zorluklarda ve incelenen bireylerin profil bilgilerine (cinsiyet, okul) dayalı olarak ne gibi farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Gati, Krausz ve Osipow, profesyonel karar vermede karşılaşılan zorlukların daha iyi anlaşılmasında önemli bir rol oynayan bilgi işleme ve karar verme teorilerine dayanan bir " Mesleki Karar Verme Zorlukları Taksonomisi" geliştirdiler. Taksonominin modeli Şekil 2.1'de görülmektedir. Taksonomi, mesleki karar verme ihtiyaçlarının farkında olan bireylerin ideal profesyonel karar vericiler oldukları ve ideal profesyonel karar verme modelinden sapmaların zorluklara neden olabileceği gerçeğine dayanmaktadır. Aynı zamanda kişinin doğru kararlar verebilme yeteneği ve mesleki kararlar alma isteğini de kapsamaktadır. İdeal karar verici, profesyonel karar verme sürecinde herhangi bir sapma ile karşılaşarsa, bu ya bireyin mesleki kararlar almasını engelleyen zorluklardan ya da en iyi seçenekten daha kötü birine yönelmiş olmasındandır. Mesleki Karar Verme Zorlukları Taksonomisi, üç ana zorluk ve on altı zorluk içermektedir. Meslek seçiminin zorluğunu iki aşamaya ayırırlar: Bunlar hazırlık aşaması ve seçim aşamasıdır. Hazırlık aşamasında yaşanan zorlukları motivasyon kaybı, genel kararsızlık ve bilgi bozukluğu olmak üzere üç kategoride sınıflandırmışlardır. Seçim sürecinde karşılaşılan zorlukları iki türe ayırdılar: Bunlar bilgi eksikliği ve bilgi tutarsızlığıdır. Bilgi eksikliği boyutunda yaşanan zorluklar, kariyer seçim sürecinde bilgi eksikliği, kişisel bilgi eksikliği, kariyer seçimi konusunda bilgi eksikliği ve bilgi edinme yöntemleri konusunda bilgi eksikliği olmak üzere dört boyuta ayrılmaktadır. Son olarak, bilgi tutarsızlığı boyutunda güvenli olmayan bilgi, iç çatışma ve dış çatışma olmak üzere üç türe ayrılmaktadır (28).

Şekil 2.1. Mesleki Karar Verme Zorlukları (30)

Bu taksonomi, ana dal, yan dal ve kaba boyutlar arasında ana dal seçiminde karşılaşılan zorlukları sorgulamak ve belirlemek için oldukça tatmin edici bir araç olarak kabul edilmektedir (30).

2.2.3. Meslek Seçiminde Bilinmesi Gereken Unsurlar

Meslek, bir bireyin kilit konumu, kimliğinin belirleyicisidir. Bireylerin toplumda yer almalarını, saygı görmelerini, çalışma yeteneklerini görmelerini ve bu duyguları

yaşamalarını sağlayan bir faaliyettir. Bu doğrultuda insanlar kendilerini bilmelidirler çünkü verdikleri karara göre seçim yapabilecek maddi, zihinsel ve fiziksel imkânlarla sahip olduklarını ve bu seçimi yapmalarındaki amaçlarının ne olduğunu bilmektedirler (1).

Bireyin seçtiği meslek, hayatının geri kalanını etkileyen ve şekillendiren bir süreçtir. Bireylerin karar verme sürecinde yaşadıkları zorlukların da buna katkı sağlaması önemlidir. Profesyonel insan hayatında sabit bir işinin olup olmadığını, hayattaki başarısını kimin belirleyeceğini, kimin arkadaşı veya dostu olacağını, hatta eşinin sürekli iletişim ve ilişkiyi sürdüreceğini belirlemektedir. Hayatta yaşayacakları sosyal çevrenin niteliğini ve yerini, aile ekonomisinin tarzını, işini sevip sevmediğini, sorumluluk duygusuna sahip olup olmadığını, mutlu yaşayıp yaşamadığını belirlemek önemlidir (31). Bu yüzden kişinin kendini sadece meslek seçerken anlaması önemli değil. Ayrıca hangi mesleği seçeceğini de bilmelidir. Bireyler harekete geçmeli, bilgi edinme sürecine katılmalı, farklı seçenek, ilgi ve yetenekleri kendi fikirleriyle birleştirmeli ve bunlarla ilgili sorular sormalıdır. Bu nedenle kariyer seçimine başlamadan önce bireyin seçeceği kariyer ile ilgili aşağıdaki soruları yanıtlaması gerekmektedir (32):

- Meslek ile ilgili etkinlikler ve işin özellikleri nedir?
- Mesleğin yapılması sırasındaki iş koşulları ve ortamı nelerdir?
- Seçilmiş olan meslekte çalışanlarda olması gereken özellikler (yaş, cinsiyet, boy, ağırlık, duyu organlarının hassaslığı vb.) bakımından bir sınır ya da tercih koşulları var mı? İş için gereken yetenekler neler?
- Mesleğin hazırlık süreci ve mesleğe giriş ne şekilde olmaktadır? Meslek nasıl bir eğitim gerektirmektedir?
- Meslekte terfi imkânları ve bu terfi ile kazanılacak olan statünün işgörene kazancı nedir?

Bu konular seçilen branşın güçlü yönlerine ve bu bilgiyi kullanan kişinin ihtiyaçlarına göre değişiklik gösterebilir. Bu doğrultuda daha önce bu kadar detaylı bir meslek anlayışına sahip olmayan gençler bu mesleği öğrenmekte ve bu mesleğin olumlu ve olumsuz yönlerini kendi terazisinde tartmasına izin vermektedir (33).

Belirli kariyerle ilgili alanlarda yetenekler ve ilgi alanları ile kariyer seçimi arasında önemli bir ilişki vardır. Başka bir deyişle, bireyler bu yetenek ve ilgileri tanımalı ve kariyer seçerken bunları dikkate almalıdır (1).

Bireyin kariyer seçeneklerini belirlerken bunlar yeterli değildir. Seçilecek mesleğe ilişkin araştırmaların yanı sıra mesleğin mutfağında yani çalışma alanında ve mümkünse meslekte kısa sürelerde gözlemler yapılmalıdır. Ayrıca, önerilen üniversiteden ve meslek gruplarından kişilerle görüşülmeli ve görüşleri istenmelidir. Seçilen ana dala ilgili konferanslara katılmak gerekmektedir. Bireyler kendi iç seslerini dinlemeli ve seçtikleri kariyerin artılarını ve eksilerini tartmalıdır. Ayrıca uygun bir meslek bulma sürecinde yıkılmamalı, özel ilgi ve yeteneklerine göre belirlenmelidir. Bu meslek nedeniyle önümüzdeki yıl en az 40 yıl geçirecek ve günlük yaşamının en az 3/1'i de özel hayatını ve huzurunu belirlemektedir. Bu bir karar verme sürecidir. Karar verme sürecinde üç önemli adım vardır. Birincisi kişinin ne istediğini ve yapabileceğini bilmek, kendini bilmek ve bilinçlenmek, ikincisi ise alternatifleri bilmektir. Meslek seçiminde üçüncü adım olan karar verme süreci, seçeneklerden birini seçmek, gerekli olanı bulmak ve yapmaktır (1).

2.2.4. Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

1. Yetenek

Yetenek, herhangi bir bilgi ve/veya beceriyi öğrenme gücüdür. Çevre ve eğitim ile etkileşimler nedeniyle zaten işlenmiş ve yeni öğrenmeye hazırlanan doğuştan gelen yeteneğin bir parçasıdır (34). Bu anlamda hediye, kişinin alacağı eğitimden ne ölçüde yararlanabileceğini tahmin etmemize yardımcı olacak yeteneklerini kullanarak belirli bir yaşa kadar geliştirdiği zihinsel, duygusal veya psikomotor bir beceridir (19). Kişi yeteneklerinin farkındaysa ve yeteneklerine uygun bir kariyer seçerse, yetenekleri dâhilinde çalıştığı bir ortamda kendini sunmaya çalışacaktır. Bir işi olduğu ve üretken olduğu için kendini daha değerli ve önemli görmektedir. Bu özgüven ve güven oluşturur. Bazen bir kişi bu yeteneklerin farkında olmayabilir. Sonuç olarak kişi, bilmediği yetenekleri kendi amaçları için kullanamamaktadır (3).

Kuzgun'a göre yetenek türleri (19);

Genel yetenek: Herhangi bir sorunun kök nedenini görme ve bu kök nedene dayalı bir çözüm bulma yeteneğidir.

Genel akademik yetenek: Bu yeteneğe sahip kişiler soyut kavramları öğrenir ve sembollerle akıl yürütebilmektedir.

Sözel akıl yürütme: Bu yeteneğe sahip bir kişi, kelimelerin ve paragrafların anlamlarını, kelimelerle ifade edilen kavramları anlama ve fikirleri net bir şekilde ifade etme yeteneğine sahiptir.

Sözel akıcılık: Akıcı bir konuşmacının zengin bir kelime hazinesi vardır ve akıcı bir biçimde konuşmaktadır.

Sayısal akıl yürütme: Öte yandan, bu yeteneğe sahip kişiler, matematiksel ilişkilerde gerçekleri görme ve eylemleri hızlı bir şekilde gerçekleştirme yeteneğine sahiptir.

Uzay ilişkilerini görebilme: Bir cismin uzayda hareket ederken şeklini görselleştirme, bir cismin şeklini düzlemde tasarlama ve şeklin dönerken durumunu tasarlama yeteneğidir.

Şekil ilişkilerini görebilme: Nesnelere veya şekillerdeki küçük detayları algılama, şekilleri ve gölgeleri görsel olarak karşılaştırma ve farklılıkları tespit etme yeteneğidir.

Ayrıntıyı algılayabilme: Öte yandan, bu yeteneğe sahip kişiler, kelime ve rakamlardan oluşan metinlerdeki küçük ayrıntıları görme, tablolardaki, listelerdeki ve metinlerdeki (varsa) tutarsızlıkları ve hataları tespit etme yeteneğine sahiptir.

Göz-el koordinasyonu: Bu yeteneğe sahip kişiler el-göz koordinasyonuna sahiptir ve algılanan durumlara göre elleri ve kolları ile hızlı ve doğru tepki verebilirler.

Parmak becerisi: Parmakları ustaca hareket ettirme ve küçük nesnelere hızlı ve sorunsuz bir şekilde hareket ettirme yeteneğidir.

El becerisi: Bu beceri tipine sahip kişiler, ellerini hızlı ve ustaca hareket ettirme yeteneğine sahiptir. Bu beceri parmak becerisinden daha kaba bir beceridir ve kolların ve hatta vücudun hareketini gerektirmektedir.

2. İlgil

İnsanların kariyer seçimleri ilgi ve yeteneklerine göre değişir. Bir kişiyi ana dallara sığdırmak için ilgi alanlarını anlamak önemlidir. Bireyi uygun bir kariyere yönlendirmek için ilgi ve yetenekleri göz önünde bulundurulmalı ve ölçülmelidir. Meslek

psikologları tarafından yürütülen araştırmalarda, kariyer seçiminde başarı, insan çıkarlarının yetenek ve yeteneklerle hizalanmasıyla sağlanabilmektedir (19).

İnsanlar yaptıkları işten, katıldıkları her aktiviteden tatmin olmak isterler. Bir kişinin önünde çeşitli faaliyetler olsa bile her zaman belirli bir faaliyet türüne meyilli olması, kişinin alana ilgi duyduğunu göstermektedir (35).

Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kolejleri ve bölümleri tercih etme nedenlerine ilişkin araştırma sonuçlarına göre, ana dal seçmenin en yaygın nedeni anabilim dalına olan ilgi olduğu belirlenmiştir (36).

3. Aile

Bireyin meslek seçme kararını etkileyen faktörlerden biri de ailedir. Ailenin sosyoekonomik düzeyi ve eğitim düzeyi, bireyin kariyer seçimini etkilemektedir. Yapılan araştırmalarda sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerden gelen gençler ilgi ve yeteneklerine göre desteklenirken, düşük sosyoekonomik ailelerden gelen çocuklar bu yönde desteklenmeyerek daha fazla Meslek sağlama eğiliminde bulunduğu bulunmuştur. Ailelerin sosyoekonomik ve eğitim durumlarına göre farklı beklentileri vardır (19).

4. Cinsiyet

Cinsiyet, meslek seçimini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Bazı toplumlarda, bazı meslekler kız ve erkek çocuklarına açık değildir. Kızlar güç olmadan iş yapabilirken, erkekler güç gerektiren işlerde daha başarılı olmaktadır (37).

Cinsiyet farklılıkları, özellikle insanların bedenleri ve ruhları söz konusu olduğunda, farklılıklara yol açmaktadır. Bu farklılıklar kas gücü, ruh hali ve fiziksel işlevde daha belirgindir. Bu farklılıkların bir kısmının doğumdan itibaren belirginleşmesi, kızların el ve parmak kullanımını gerektiren işlerde, erkek çocukların ise teknik bilimler gerektiren mesleklerde çalışmasına neden olmaktadır. Farklılığın bir başka nedeni de, cinsiyete özgü görevlerin kültürel bir bağlamda öğretilmesidir. Bazı davranış, sorumluluk ve tutumların tezahürü, kız ve erkek çocuklara atfedilen çevre ve kültür tarafından verilir. Beklentileri karşılayan tutumlar tanınır ve pekiştirilirken, beklentileri karşılamayan tutumlar reddedilir. Bu şekilde, kızlar aile ve ebeveynlik ile ilgilenirken, erkekler ev dışındaki işlerle ilgilenmeye başlanmaktadır (38).

Korkut-Owen ve arkadaşlarının araştırmasında, öğrencilerin üniversitede okumak için bölüm seçme nedenlerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiğini bulmuştur.

Sonuçlar, kız öğrencilerin seçtikleri bölümün cinsiyet uygunluğuna daha fazla dikkat ettiklerini, erkek öğrencilerin ise bölüm seçerken aileden daha fazla etkilendiğini göstermektedir (36).

5. Diğer Faktörler

İnsanların doğup yaşadıkları çevre, sosyal sınıfları ve alt sosyal grupları da meslek seçiminde oldukça etkili olmaktadır. İnsanlar, sosyal sınıflarının etkisi altında yaşamları boyunca birçok sosyal gruba dâhil olmaktadır. Bireyin ait olduğu sosyal sınıf, eğitim olanaklarını, yaşam tarzını, düşünce yapısını ve karakter özelliklerini etkilemekte ve bireylerin meslek seçiminden eş seçimine kadar sosyal sınıflarına göre karar verdikleri görülmektedir (39).

Zekâ, kariyer seçimini ve başarısını doğrudan etkiler. Bir anlamda zekâ, öğrenme ve anlama yeteneğinin belirleyicisidir. Bireyler arasındaki öğrenme hızı ve öğrenme yeteneğindeki farklılıklar zekâyâ bağlıdır. Öğrenme hızı ve yeteneği de doğrudan ilgi ile ilgilidir. Düşük öğrenme yeteneğine sahip kişilerin ilgi alanları geniş değildir. Öğrenebileceklerine odaklanırlar ve ilgi alanları yüzeyseldir. Ancak yüksek yeteneklere sahip kişilerin de geniş ilgi alanları vardır. Zor ve zaman alan konularla uğraşırlar ve çeşitli konulara yönelmektedirler (38).

İnsanların davranışlarının yönünü belirleyen psikolojik ihtiyaçlar da kariyer seçimlerinde önemli rol oynamaktadır. İhtiyaçları ile ihtiyaçlarını karşılayacağını düşündükleri bir kariyer arasındaki uyum, bireyin o kariyerden memnuniyetinin bir göstergesidir. Araştırmalar, bireyin psikolojik ihtiyaçları ile kariyer seçimleri arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir. Mesleki davranışlarda bulunan bireylerde, psikolojik ihtiyaçlar ile mesleki seçimler arasında daha fazla ilişki gören bazı eğilimler gelişmektedir. Kendilerine uygun bir kariyer seçen kişilerin kariyerlerine daha uzun süre devam edecekleri söylenmiştir. Dolayısıyla bu durum bireyin mesleki psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığını göstermektedir (40).

Kariyer seçimini etkileyen faktörlerden biri de karakter özellikleridir. Meslek seçiminde bireylerin kişilik özelliklerinde farklılıklar vardır. İçedönükler için çok fazla dış uyaranla karşılaşmak stresli olabilir, ancak dışadönüklerin dış uyaranları istemesi daha olasıdır. İçedönükler mümkün olduğu kadar az insanla iletişim halinde olmayı ve kendi işlerinde (makine kullanma, mühendislik vb.) daha fazla doyum sağlamayı tercih ederken; tur rehberinden memnundurlar. Her meslek veya kuruluş, belirli bir kişilik

yapısına sahip insanlara daha çok hitap etmektedir (41). Bu nedenle bireyin kişilik yapısının yapılan işle uyumlu olması önemlidir. Bu uyumu yakalayanların başarıları artarken, uyumsuzlarsa daha az başarıları olmaktadır (42).

2.2.5. Meslek Seçiminde Yönlendirme ve Motivasyon

Bireyin yaşamının şekillendiği meslek seçiminde bireye yön veren ve bu yolda ona rehberlik eden pek çok faktör vardır. Bu genellikle arkadaşlar, uzmanlar, öğretmenler, aile ve sistemin kendisidir. Öğretmenler, öğrencilerin kendilerini anlamalarında önemli bir rol oynamaktadır. Bu karakter bireyin hayatını şekillendirir. Rol model olarak da görülen öğretmen imajı, bireyin kariyer seçiminde büyük etkiye sahiptir. Öğrencileri kariyer ve eğitim seçimleri hakkında bilgilendirmek, fakülte danışmanlarının en eski ve birincil işlevidir. Bu nedenle okullarda “Rehberlik Saati” dersleri bulunmaktadır. Kariyer uzmanları ise bireylerin meslek seçiminde profesyonel destek sağlamaktadır.

Bazen danışmanlar yardımıyla, bazen çalıştaylar ve grup çalışmalarıyla, bazen de bir ölçme aracı olarak kontrol listeleri yardımıyla bireylere kariyer seçim sürecinde rehberlik etmektedirler. Ürettikleri ve kariyer rehberliğinde bulunan ölçme araçları şu amaçlar için kullanılır: Bu amaçlar gerçeği tahmin etmek, kariyer geliştirme ihtiyaçlarını belirlemek ve değerlendirmektir (1). Meslek kontrol listeleri, bireylerin hangi meslekleri seçeceklerini tahmin etmelerini sağlamaktadır. Ayrıca bireyin ihtiyaçlarını belirlenmekte ve buna göre değerlendirilmektedir (32).

Uzmanlar, öğrencilere uzmanlık kazanmanın yollarını göstermek için teknikler geliştirmişlerdir. Grup etkinlikleri en yaygın kullanılan etkinliklerden biridir. Bu, öğrencileri gruplandırarak ve profesyonel bilgiler vererek etkileşim sağlamanın bir yoludur. Örneğin; iş yerlerini/egitim kurumlarını ziyaret etmek, kariyerlerle ilgili konferanslara katılmak, kariyer gözden geçirme ödevlerini vermek ve tartışmak bu guruptadırlar (1). Ayrıca bireylerin okul hayatı boyunca üstlendikleri stajlar da bu faaliyetlerin önemli bir parçasıdır. Bu etkinlikler sayesinde bireyler, bölümün ayrıntılarını, zorluklarını ve kolaylıklarını öğrenerek, önceden bilgi edinerek, seçtikleri bir ana dalda ilerlerken ve mutfaklarında kısa süreli staj yapma fırsatı bularak bir meslek seçmektedirler (32).

Uzmanlar tarafından verilen mesleki eğitimler de bireylere yol gösterici olmaktadır. Bu eğitimleri planlarken ve yürütürken ilgili bireylerin veya kitlelerin

hazırbulunuşluğu ve motivasyonu önemlidir. Öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine uyarlanırsa, kariyer ve eğitim fırsatları hakkında bilgiler devreye girebilmektedir (14). Önemli bir kriter kişinin yeterli donanıma sahip olması, istediği ve alana ilgi duymasıdır. Çünkü bireyler ilgilenmedikleri konulara odaklanamayacak ve profesyonel rehberlik sağlanmayacaktır. Bu nedenle, büyük bir çalışma için motivasyon önemli bir rol oynamaktadır (32).

Mesleki yönelimin önemi, bireylerin ilk sosyalleşmeye başladığı ailede kendini göstermektedir. Her türlü fedakârlığı kabul etmeye hazır olan ebeveynler, çocuklarının gelecekteki mutluluğu için sağlam bir temel oluşturmak için çok küçük yaşlardan itibaren her imkânı kullanmaya başlarlar. Çocuklarının iyi bir eğitim almaları için her türlü çabayı gösterir. Ailenin kariyer karar verme sürecinde; aile içi iletişimdeki tutumları (destekleyici, otoriter, demokratik) nedeniyle değil, davranış ve tutumları çocuğun kariyer seçimine ve gelişimine katkı sağladığı için çocuğun karar verme sürecini önemli ölçüde etkileyebilmektedir.

Ailenin çocuğun en önemli sosyal destek kaynağı olduğunu ve bireyin kariyer gelişiminde önemli bir rol oynadığı yapılan araştırmalarda tespit edilmiştir (43). Aile, sosyolog kariyer araştırmalarında en önemli değişkendir. Bireyin ailesinin özellikleri; alacağı eğitimin düzeyi ve türünü ve seçeceği mesleği belirlemede önemli bir faktördür (44).

Çocuklarının gelecekte iyi bir iş sahibi olmasını, maddi sıkıntılarının olmamasını ve toplum tarafından saygı görmesini ummak anne babaların en doğal haklarından biridir. Ancak bu tanımlar ve bu tanımlara nasıl ulaşıldığı, toplumsal yapı değiştikçe farklılık göstermekte ve değişmektedir. Ebeveynlerin belirli yargıları vardır. Ancak bu yargıların bireye yarardan çok zarar verdiği bilinmelidir. Çocukların meslek ve eğitim seçeneklerini keşfetme fırsatı olmayabilmektedir. Halihazırda üniversite adayı olan genç bir öğrenci bu sorumluluğu almalıdır. Olası bir yardım, onu sık sık uyarılması şeklinde olabilmektedir. Ayrıca, öğrenilenleri değerlendirme sürecinde deneyimlerin paylaşılması ve gerçek hayattan örneklerle yardımcı olunması ile ilgilidir (14).

Bireylerin istek ve yeteneklerine göre çalıştıkları toplumdaki mesleklerin değeri konusunda farkındalık oluşturulmalıdır. Bir ebeveyn olarak, çocuğunuzun ilgi ve yeteneklerinin farkında olmalı ve onların farkındalığı artırılmalıdır. Her mesleğin bir takım sorumlulukları olduğu ve bu sorumlulukları yerine getirmek için gerekli beceri ve

yeteneklerin mevcut olması gerektiği ve mesleğin cinsiyeti olmadığı kabul edilmelidir. Bireyin başarıma dürtüsü, taahhüt ettiği başarısızlıklarla azalmamalı ve başarısızlığın bir yaşam deneyimi olmasını sağlamalıdır. Motivasyon ve rehberlik, kariyer seçimlerine karar verirken önemli bir rol oynar. Motivasyon; insan organizmasının davranışlarına yön veren, davranışın şiddet ve enerji düzeyini belirleyen, davranışa yön veren ve devamını sağlayan çeşitli iç ve dış nedenleri ve bunların işledikleri mekanizmaları içermektedir. Bireyi bu konuda motive edici unsurlar arasında; övgü içeren davranışlar, öğrenci algıları, ödüller, rekabet, öğretmenlerin tutum ve davranışları, farklı bireysel uyaranlar, hedefler, inançlar, ihtiyaçlar, merak, yetenek, dikkat gibi unsurları saymak mümkündür. Dürtüler ve beklentiler de en önemli motivasyon kaynaklarıdır (45).

Bireyler kariyer seçimlerini yaparken motivasyon düzeyi önemlidir. Motivasyon düzeylerini artıran bir diğer unsur ise eğitim hayatları boyunca ders ve sınav başarılarıdır. Özellikle ülkemizde öğrencilerin başarısı veya başarısızlığı, bilinen bir gerçektir ki, derslerin başarısı veya başarısızlığı ile belirlenmektedir. Bunun en güzel örneği matematik ve fen derslerinde başarılı olan öğrencilerin “başarı” algısıdır. Zekânın türü ve herkesin farklı olduğu gerçeği gözden kaçan bir gerçektir. Bu algı bir bütün olarak topluma yayılmış ve bireylerin motivasyonunu hem olumlu hem de olumsuz olarak etkilemektedir (32).

2.2.6. Meslek Seçiminde Karar Kuramları

Literatürde meslek seçimi ve gelişimi bir karar verme süreci olarak görülmektedir. Bu süreçte bireyler seçenekler hakkında bilgi toplar, onları gözden geçirir ve nihayetinde bir karar vermektedirler. Bireyin karşılaştığı problem durumu, doğumdan ölüme kadar sürekli kararlar vermesini gerektirmektedir. Bu bağlamda karar verme, gelişimsel bir olgu olarak kabul edilmektedir. Alınan kararların niteliği ve niceliği, bireyin gelişim aşamasına ve karar verilmesi gereken durumun özelliklerine göre değişmektedir.

Profesyonel bir karar verme süreci çok büyük çaba gerektirmektedir. Bireyler daha fazla araştırma ve daha fazla çalışma gerektiren bir zihniyete yönlendirilmelidir. İnsan gelişiminin her aşamasında var olan kararlar, özellikle ergenlik döneminde daha önemli hale gelmektedir. Uygun ve sağlıklı kararlar alabilmek, sağlıklı ergenlerin en önemli özelliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Ergenlik döneminde verilen kararlar bireyin yaşam boyu sağlığını, mesleğini, psikolojik uyumunu ve sosyal kabulünü etkilemektedir. Ergenlik döneminde verilen kararlar yaşamı şekillendirebilir,

uzatabilmekte ve hatta sınırlayabilmektedir. 14-15 yaş arası gençler, problem durumlarına alternatif çözümler üretme ve problemlerini soyut olarak inceleme becerisine sahiptir. Daha yaşlı gençler daha fazla seçim yapabilir, gelecekteki sonuçlara daha fazla vurgu yapabilir, daha fazla uzmana danışabilmekte ve verilen tavsiyelerin sonuçlarının daha fazla farkında olabilmektedir (6).

1. Hilton'a Göre Karar Verme

Hilton'a göre, bireyin bir karar verebilmesi için karar vermesini gerektiren bir takım değişikliklerin olması gerekmektedir. Bu değişiklikler bir takım tutarsızlıklara yol açacaktır. Dolayısıyla birey yeni bir karar almak durumundadır. Hilton geliştirilmiş olan karar kuramlarının, bireylerin mesleki karar verme davranışlarını açıklamada yeterli olmadığı görüşünü savunarak, mesleki karar vermeyle ilgili kuramsal çalışmaları incelemiş ve beş farklı karar verme modeli olduğunu belirtmiştir. Bunlar (46):

Yükleme-eşleme modeli (attribute-matching): Birey, kişisel özelliklerine en uygun mesleği seçecektir.

Gereksinim azaltma modeli (need reduction): Bireyin ihtiyaçlarını giderebileceği meslekleri tercih edeceğini ifade etmektedir.

Olası kazanç modeli (probable gain): Bireyin gelirini en iyi seviyeye çıkartabilecek bir tercih yapmasıdır.

Sosyal yapı modeli (social structure): Toplumun bireye sağlamış olduğu hareketlilik ve sınırlamalar üzerinde durmaktadır.

Karmaşık bilgi işleme modeli (complex information processing): Bireyi pek çok imkân içerisinde olmasını sağlayan bir satranç oyuncusu gibi değerlendirmektedir.

Bu modele göre, mesleki karar verme sürecindeki en önemli unsurun, bireyin kendisi ve çevresi hakkındaki inançları arasındaki tutarsızlığı (çatışmayı) azaltmak olduğu düşünülmektedir. Bu teorik görüş, bireylerin kariyer seçiminde yaşadıkları zorlukların bilişsel uyumsuzluğu azaltmayan bir dizi başarısız çaba olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle, çelişkilerin nedenlerini ve bunların nasıl azaltılacağını bulmak önemli hale geliyor. Ardından, çatışmayı azaltmaya yardımcı olan davranışların kısa ve uzun vadeli etkileri olmaktadır (46).

2. Gelatt'a Göre Karar Verme

Gelatt, sürekli karar verme sürecini şu şekilde tanımlamaktadır. Bu süreçteki ilk adım bir "tahmin sistemi"dir. Kuram, olası seçmenleri, bu seçmenlerin olası sonuçlarını ve sonucun ortaya çıkma olasılığını içermektedir. Seçimin olası sonuçları ve gerçekleşme olasılıkları açısından her seçenekle ilgili konuları anlamak gereklidir. İkinci adım "değer sistemi"dir. Sistem ideal sonuçları içermektedir. Sürecin üçüncü adımı "standart"tır. Son adım, kararların seçilmesini ve değerlendirilmesini içermektedir. Bu üç unsur, seçeneklerin nasıl uygulanacağını ve sonuçlarını değerlendirmeyi kapsamaktadır. Gellart'a göre, karar verme durumundaki bireyler daha fazla bilgi toplamalıdır (47).

3. Bergland'a Göre Karar Verme

Bergland, karar verme sürecinin bazı aşamalardan geçtiğini belirtmektedir, bunlar (48):

- Problemin hissedilmesi: Yeni bir davranış biçiminin aranması ve benimsenmesidir.
- Problemin tanımı: Problemin belirlenerek doğru bir şekilde ifade edilmesidir.
- Seçeneklerin oluşturulması: Gerçekleşme olasılığı en yüksek olana yönelmedir.
- Seçenekler hakkında bilgi toplama: Her seçeneğin olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya çıkarılmasıdır.
- Toplanan bilgilerin istekleri karşılama açısından değerlendirilmesi.
- Uygun seçeneğin belirlenerek, planın uygulamaya konması.
- Sonucun değerlendirilmesi gibi aşamaları bulunmaktadır.

4. Littrel'e Göre Karar Verme

Karar verme sürecine ilişkin benzer açıklamalar Littrel tarafından da yapılmıştır. Littrel'e göre karar verme süreci yedi basamaktan oluşmaktadır. Bunlar (49);

Problemin Tanımı: Verilecek kararın kişinin yaşamındaki öneminin belirlenmesi

Amaçlar Oluşturma: Kişi için özel amaçların belirlenmesi

Kaynakların Belirlenmesi: Amaçlara ulaşılabilmesi için gerekli olan ulaşılabilir özelliklerin belirlenmesi. Kişisel, çevresel ve maddi kaynakların belirlenmesidir.

Seçeneklerin Gz nnde Bulundurulması: Ulaşılabilir seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerinin test edilmesi. Bu seçeneklerin istenen amaca ulaştırıp ulaştıramayacağının sınanmasıdır.

Karar Verme: Amaçlara ulaştırılabileceği düşünülen seçeneklerden birinin seçilmesidir.

Kararın Uygulamaya Konulması.

Sonuçların değerlendirilmesi: İstenilen amaçlara ulaşılıp ulaşılmadığı ve problemin üzülüp zlmediği tartışılmaktadır.

Littrel, bir eğitim programı seçerken ve bir kariyer seçerken bu karar verme adımları iyi uygulandığında, bireylerin aldıkları kararlardan daha memnun olacağını ve kararlarında daha az değerliklik yapmaları gerektiğini açıklamıştır. Dolayısıyla bir kararla ilgili açıklamaları özetlerken karar, bireyin hedeflerini net bir şekilde belirlemesini, söz konusu konu hakkında bilgi toplamasını ve bu bilgileri doğru bir şekilde değerlendirmesini ve olası durumları gözden geçirerek bir seçim yapmasını gerektirmektedir. Ona göre mesleki karar verme süreci bir dizi ardışık süreçten oluşmaktadır.

2.2.7. Meslek Seçimini Açıklayan Kuramlar

Mesleki gelişim teorileri; bu teoriler, insanların kariyer algılarının nasıl geliştiğini, kariyer seçimlerinin nasıl yapıldığını ve kariyer seçimlerinin nasıl etkilendiğini açıklamaya çalışmaktadır (50). Literatüre bakıldığında mesleki gelişimle ilgili birçok farklı kuram bulunduğu görülmektedir

1. Özellik Faktör Kuramı

Mesleki gelişim teorisinin en eskisi olan zellik Faktörü Teorisine göre; her bireyin farklı özelliklere sahip olduğunu, bunların ölçülebileceğini ve bu özelliklerin bir kariyer için gerekli niteliklerle eşleştirilebilecektir. Bu farklılıklar fiziksel (boy, göz rengi, saç rengi vb.) yanı sıra yetenekler, ilgi alanları ve karakter özellikleri gibi nitelikleri içermektedir. Bu nitelikler ergenliğin sonunda tutarlı ve istikrarlı hale gelir ve daha sonra çok az değermektedir (3). Parsons ile başlayan bu görüş, Williamson gibi teorisyenler tarafından özüne sadık kalınarak geliştirilmiştir. Williamson'a göre meslek danışmanlığı alan kişiler dört bölümde incelenmektedir (50).

1. Hiç seçim yapmamış olan bireyler,
2. Seçiminde kararsız olan bireyler,
3. Seçiminde realist davranmayan bireyler,
4. Meslek seçimleri ile yetenekleri örtüşmeyen bireyler,

Parson'a göre profesyonel danışmanlık sürecinin amacı: Danışanın kendini tanıması, kariyer ve iş fırsatları hakkında bilgi toplaması ve mantıklı bir sonuca varmak için iki süreci birleştirmesidir (51).

2. Roe'nun İhtiyaç Kuramı

Roe'nun teorisinin temelini Murpy ve Maslow'un yöntemleri üzerine geliştirmiştir. Murby'nin erken çocukluk dönemindeki etkisini kariyer seçiminde ve Maslow'un yetişkin yaşam tarzı üzerindeki etkisini kullanmaktadır. Roe, aile ortamının, ihtiyaçların tatmin derecesinin ve çocukların çocukluk yaşamındaki yöntemlerin, çocukların gelecekteki kariyer seçimlerini etkileyen içsel uyaranları oluşturduğuna inanmaktadır (50).

Roe, insanlarla etkileşimden keyif alan insanların sıcak bir ev ortamından geldiğine inanmaktadır (52). Örneğin, sıcak bir ev ortamında büyüyen bireyler kariyerlerini genel kültür, sanat ve eğlence sektörlerinde sürdürmekte; ev ortamı tarafından reddedilen bireylerin, yaşamın teknik, açık hava ve bilimsel hatlarına ait kariyerleri tercih ettiklerini savunmaktadır. Bu görüşe dayanarak, Roe'nun, meslekleri "insan merkezli" ve "insan merkezli olmayan" işler olarak iki geniş kategoriye ayırır ve çocukluk deneyimlerinden kaynaklanan psikolojik ihtiyaçların bu alanlardan birinde konumlanmanın temeli olduğuna inandığı söylenebilir (50).

Bu kişilik temelli teori, küçük çocukların mesleki gelişimdeki önemini göstermekte ve alana önemli bir katkı sağlamaktadır. Roe'nun aile-çocuk etkileşimlerinin kariyer seçimlerini etkilediği hipotezi, yeterli araştırma desteğinden yoksun olduğu için eleştirilmiştir (50).

3. Holland'ın Kuramı (Tipolojik Yaklaşım)

Bireylerin kendilerine en uygun mesleği seçmeleriyle ilgili en önemli teorilerden biri de Holland'ın teorisidir. Holland'a göre kişilik özellikleri ile mesleğin yapıldığı çevre veya meslek için gerekli olan faaliyetler arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Holland'a göre bireyler, kültürden etkilenen 6 ana kişilik tipinden (gerçekçi, sanatsal, geleneksel,

sosyal, girişimci, araştırmacı) birine sahiptir ve bu tipler arasından kendi kişiliklerine uygun bir kariyer seçmektedirler. Holland'ın teorisinin gerçek temeli, kariyer çıkarlarının kişiliğin bir yönünün yansıması olduğu varsayımdır. Bu bağlamda Holland, çalışmanın insanları, insanların da işleri değiştirdiğidir (53). Holland'a göre meslek seçimi açısından kişilik tipleri aşağıdaki gibidir (54):

Gerçekçi Tip: Bu tür insanlar, güç ve koordinasyon gerektiren manuel görevleri üstlenirler. Sosyal ortamlarda bulunmaktan bıkmışlardır. Araçlar, makineler ve hayvanlarla çalışmanın tadını çıkarmaktadırlar.

Sanatçı Tip: Bu tür insanlar yaratıcı, estetik, duygusal ve yaratıcı insanlardır. Meraklı ve bağımsız olma eğilimindedir.

Geleneksel Tip: Düzeni ve düzeni seven, kurallara uyan, sosyal açıdan zayıf olan tiplerdir. Büro ve hesaplama işlerini yapmaktan hoşlanırlar. İtaatkâr bir yapıda olurlar.

Sosyal Tip: Sosyal ortamı severler, başkalarını bilgilendirmeyi, eğitmeyi ve yardım etmeyi severler. Yardımsever ve arkadaş canlısı tiplerdir.

Girişimci Tip: Kendilerini iyi ifade edebilen ve başkalarını başarıyla etkileyebilen hırslı ve ikna edici tiplerdir. Politika, hukuk, pazarlama vb. alanlarda uzmanlaşırlar.

Araştırmacı Tip: Bu tipler duygusal olmaktan çok düşünerek hareket etmeyi tercih ederler ve sosyal ilişkilerden kaçınan tiplerdir. Nerede yaşadıklarına dair ayrıntılı ve doğru bir anlayışa sahip olma yeteneğine sahiptirler. Doktor, biyolog, matematikçi, kimyager vb. olarak çalışırlar.

4. Ginzberg ve Arkadaşlarının Kuramı

Ginzberg ve arkadaşları meslek seçimlerini ilk kez gelişimsel süreçler açısından açıkladılar. Ginzberg'e göre kariyer seçimi tek seferlik bir olay değil, kişisel gelişimi belirli bir süre boyunca takip eden bir süreçtir ve bu süreç büyük ölçüde geri döndürülemezdir (55). Ginzberg ve arkadaşlarına göre kariyer seçim süreci bir gecede oluşan bir süreç değildir, ortalama olarak yaşamın ilk 20 yılında gelişir ve geri dönüşü olmayan bir süreçtir. Kariyer gelişim süreci, özünde bireyin iradesi ile kendisine sunulan fırsatların uzlaştırılmasıdır (1). Ginzberg ve arkadaşlarına göre meslek seçim dönemleri aşağıdaki gibidir (55):

1. Hayal Dönemi (11 yaş öncesi): Bu yaş evresi;

- Zevk ilkesini ön planda tutmaktadır.

- Yetişkinlerle özdeşim kurmaktadır.

- Oyuna yönelimleri bulunmaktadır.

- Oyunları mesleklerle ilgili olmaktadır.

2. Deneme Dönemi (11-17 yaş arası): Bu yaş evresi;

- Geçiş dönemini ifade etmektedir.

- Çocuk yeteneklerinin farkına varmamış durumdadır.

- İşin gerekleri ve işin sunduğu ödüllerin farkına varmaktadır.

3. Gerçeklik Dönemi (17 yaştan genç yetişkinliğe kadar): Bu yaş evresi;

- İlgi ve yeteneklerin bütünleşmesiyle, meslek seçimi belirginleşir.

- Meslek örüntüleri daha açık hale gelmektedir.

5. Super'in Kuramı

Super'e göre ego, kişinin kendini nasıl gördüğüdür. Mesleki benlik, tek bir yerde meslek seçmekle eş anlamlıdır (52). Super, kariyer seçiminin bireyin kariyer gelişimi sürecinde çevresiyle etkileşime girerek oluşturduğu benlik yapısının bir yansıması olduğuna inanmaktadır (50).

Süper, bireyin yaşamını 5 döngüye ayırmıştır bunlar; büyüme, keşfetme, yaratma, koruma ve gerilemedir (56). Super, bu dönemlerin aslında bireyin benlik algıları ve kişisel değerlendirmelerinden oluştuğunu söylemiştir. Super, kariyer gelişiminin devam eden bir süreç olduğuna inanmakta ve bir kariyer seçerken kişinin kişisel yeteneklerini, zekâsını, sosyal durumunu ve ailenin ekonomik durumunu göz önünde bulundurduğunu belirtmektedir (1). Super'in yaşam boyu gelişim teorisi 5 aşamadan oluşmaktadır (57). Bu dönemler aşağıda gösterilmiştir (50).

1. Büyüme evresi (0-14 yaş arası):

- Çocukta meslek kavramı belirginleşmeye başlamaktadır.

- Çevresindeki meslekler hakkında farkındalığı oluşmaktadır.

- Mesleki hayaller kurmaya başlamaktadır.

Büyüme evresinin üç alt basamağı bulunur.

- ✓ Hayal basamağı,

- ✓ İlgı basamağı,
- ✓ Yetenek basamağı.

2. Araştırma evresi (15-24 yaş arası):

- Kendi özellikleriyle mesleki özellikleri arasında ilişki kurmaya başlar.
- Bireysel yeteneklerinin farkına varmaya başlar.
- Meslekler ile kendi bireysel özelliklerini arasında bağ kurmaya başlar.

Araştırma evresinin üç alt basamağı bulunur.

- ✓ Deneme basamağı
- ✓ Geçiş basamağı
- ✓ Sınama basamağı.

3. Yerleşme evresi (25-44 yaş arası):

- İşe yerleşme ve işe bağlılık görülmeye başlar.
- İlgisine yönelik bir işe başlarsa kendini mutlu etmeye çalışır.
- İş değişiklikleri görülebilir.

Yerleşme evresinin iki alt basamağı bulunur.

- ✓ Sınama basamağı
- ✓ Sağlamaştırma basamağı.

4. Koruma evresi (45-64 yaş arası):

- İş bulan birey, işinde kalıcı olmaya çabalar.

5. Çöküş Evresi (65 ve sonrası):

- Performanslarında düşüklük göstermektedirler.
- Geçmiş dönemlerdeki bilgi ve tecrübelerini kullanırlar.

Çöküş evresinin iki alt basamağı bulunur.

- ✓ Yavaşlama basamağı
- ✓ Emeklilik basamağı.

Super'in "öz-teorisi" yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu teori, birçok çalışma ve bulgu ile desteklendiği için yaygın olarak kabul görmektedir (50).

3. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel analizler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Spor Bilimleri Fakültesindeki öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada, geçmişte ve günümüzde hala varlığını sürdüren bir durumu, ekleme yapmadan olduğu gibi açıklayan nicel araştırma tekniklerinden tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modelinde, birçok öğeden oluşan bir evrende, evren hakkında genel yargılarda bulunmak için tüm evren veya ondan alınan bir dizi örnek veya örnekler taranmaktadır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasında ilişkinin olup olmadığını belirlemek için tasarlanmış bir tarama yöntemidir. İlişkisel tarama modelinde değişkenler birlikte değişiyor mu, eğer öyleyse nasıl değiştiğini belirlemeye çalışılmaktadır (58).

3.2. Evren ve Örneklem

Tanımlayıcı türdeki araştırmanın evrenini İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 845 öğrenci oluştururken, örnekleme ise power analizine göre en az 248 öğrenci oluşturacağı hesaplanmıştır. Örneklem sayısı $\alpha=0.01$ yanılma düzeyinde $d= \pm 0.05$ sapma alınarak aşağıdaki formüle göre hesaplanmıştır: $n= Nt^2pq/d^2(N-1)+t^2pq$ Araştırma verileri SPSS istatistiksel veri değerlendirme programı ile analiz edilmiştir. Online olarak yapılan anket uygulamasında 248 katılımcının cevapları alınmasına karşın, 36 katılımcının cevaplarının eksik ve hatalı olduğu tespit edilmiş ve analiz 212 katılımcının verdiği cevaplar üzerinden yapılmıştır (Tablo 3.1).

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Dağılımı

		F	%
Cinsiyet	Erkek	151	71.2
	Kadın	61	28.8
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	59	27.8
	Spor Yöneticiliği	54	25.5
	Engellilerde Beden eğitimi ve Spor Eğitimi	51	24.1
	Antrenörlük Eğitimi	50	23.6
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %71.2'si erkek iken, %28.8'i ise kadındır. Öğrencilerin %25.5'i Spor Yöneticiliğinde, %27.8'i Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliğinde, %23.6'sı Antrenörlük Eğitiminde, %27.8'i de Engellilerde Beden eğitimi ve Spor Eğitiminde eğitim almaktadırlar.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılmış olan veri toplama aracı, Karahan tarafından Sakarya Üniversitesinde hazırlanan yüksek lisans tezinden alınmıştır (59). Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin tespit edilmesi amacıyla sorulmuş 11 soru yer alırken, öğrencilerin mesleki tercihlerini etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla sorulmuş 20 soru bulunmaktadır (Ek 1). Veri toplama aracı Google formlar üzerinden hazırlanmış, öğrencilerden sorulara online olarak cevap vermeleri talep edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma verileri SPSS istatistik programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulguların toplam katılımcı sayısına göre dağılım düzeylerinin belirlenmesinde yüzde (%) ve frekans (F) analizi yapılmıştır. Öğrencilerin bazı demografik özelliklerine göre mesleki tercihlerinin kıyaslanmasında Crosstabs ve Ki-kare Testi uygulanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi (p) <0.05 olarak alınmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuş ve yorumları yapılmıştır.

4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Baba ve Annelerinin Meslek Durumlarının Dağılımı

		N	%
Baba Mesleği	Serbest Meslek	56	26.4
	Emekli	55	25.9
	İşçi	30	14.2
	Memur	24	11.3
	Diğer	47	22.2
	Anne Mesleği	Ev Hanımı	190
Emekli		6	2.8
Memur		5	2.4
Serbest Meslek		5	2.4
İşçi		1	.5
Diğer		5	2.4
Toplam		212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılanlardan %26.4'ünün babası serbest meslek erbabıyken, %25.9'unun babası emekli, %14.2'sinin işçi, %11.3'ünün ise memurdur. Öğrencilerden %89.65'inin annesi ev hanımıyken, %2.8'inin annesi emekli, %2.4'ünün serbest meslek, yine %2.4'ünün mesleği ise memurluktur.

Tablo 4.2. Öğrencilerin Baba ve Annelerinin Eğitim Durumlarının Dağılımı

		N	%
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar değil	12	5.7
	Okuryazar	17	8.0
	İlkokul mezunu	64	30.2
	Ortaokul mezunu	51	24.1
	Lise ve dengi okul mezunu	47	22.2
	Fakülte veya yüksekokul mezunu	21	9.9
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	49	23.1
	Okuryazar	23	10.8
	İlkokul mezunu	77	36.3
	Ortaokul mezunu	32	15.1
	Lise ve dengi okul mezunu	23	10.8
	Fakülte veya yüksekokul mezunu	8	3.8
Toplam		212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %30.2'sinin babası ilkokul mezunuyken, %24.1'inin babası ortaokul, %22.2'sinin lise ve dengi okul, %9.9'unun ise fakülte veya yüksekokul mezunudur. Öğrencilerden %36.3'ünün annesi ilkokul mezunuyken, %23.1'inin annesi okuryazar değil, %10.8'inin annesi ise okuryazardır.

Tablo 4.3. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumunun Dağılımı

		N	%
Aile Gelir durumu	4.500 TL den az	97	45.8
	4.501-6.000 TL arası	55	25.9
	6.001-8.000 TL arası	32	15.1
	8.000-10.000 TL arası	13	6.1
	10.001 TL ve üzeri	15	7.1
	Toplam	212	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %45.8'inin ailesinin aylık geliri 4.500 TL'den azken, %25.9'unun 4.501-6.000 TL, %15.1'inin 6.001-8.000 TL, %7.1'inin 10.001 TL ve üzeri olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.4. Öğrencilerin Kardeş Sayılarının Dağılımı

		N	%
Kardeş	Kardeşi yok	24	11.3
	Sayısı		
	1	19	9.0
	2	50	23.6
	3 ve daha fazla	119	56.1
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %11.3'ünün kardeşi yokken, %56.1'inin 3 ve daha fazla, %23.6'sının 2, %9'unun ise 1 kardeşi bulunmaktadır.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Kardeşlerinin Mezun Olduğu Bölüm ve Mesleklerinin Dağılımı

		N	%
Kardeşin	Mezun olan yok	75	35.4
	mezun		
	Öğretmenlik	28	13.2
	olduğu		
	Hemşirelik	15	7.1
	bölüm		
	Spor Bilimleri Fakültesi	11	5.2
	Mühendislik	11	5.2
	İlahiyat	7	3.3
	Kamu yönetimi	5	2.4
	Hukuk	4	1.9
	Tarih	3	1.4
Bilgisayar Programcılığı	3	1.4	
Diğer	50	23.6	
Kardeş	Mesleği yok	75	35.4
Mesleği	Öğretmen	51	24.1
	Askeri personel + polis	27	12.7
	Serbest meslek	23	10.8
	Sağlık Personeli	16	7.5
	Savcı	7	3.3
	Diğer	13	6.1
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %35.4'ünün kardeşinin mezun olduğu bir yükseköğretim kurumu bulunmazken, %13.2'si öğretmenlik, %7.1'i

hemşirelik, %5.2'si spor bilimleri fakültesi, %5.2'si mühendislik, %3.3'ü ise ilahiyat fakültesi mezunudur. Öğrencilerin kardeşlerinden %24.1'i öğretmen, %12.7'si askeri personel ve polis, %10.8'i serbest meslek, %7.5'i de sağlık personelidir.

Tablo 4.6. Öğrencilerin Yaşadıkları Yer ile İlgili Bulgular

		N	%
İkamet edilen evin	Ev sahibi	165	77.8
	Kiracı	47	22.2
İkamet edilen yer	Köy	37	17.5
	İlçe	55	25.9
	Şehir	120	56.6
Yaşamın büyük bölümün geçtiği yer	Köy	42	19.8
	İlçe	57	26.9
	Şehir	113	53.3
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %77.8'inin oturduğu ev kendilerine aittir. %56.6'sının ikamet ettiği yer şehir, %25.9'unun ilçe, %17.5'inin ise köydür. Öğrencilerden %5.3'ünün yaşamının büyük bölümünün geçtiği yer şehirken, %26.9'unun ilçe, %19.8'inin ise köydür.

4.2. Meslek Tercihleri ile İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin meslek tercihleri ile ilgili bulgular aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 4.7. Öğrencilerin Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alanların Dağılımı

		N	%
Tercih edilmesi düşünülen mesleki alan	Spor	121	57.1
	Eğitim	83	39.2
	Yönetim	4	1.9
	Sağlık	2	.9
	Finans	2	.9
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerin %57.1'i gelecekteki mesleği olarak spor alanını tercih etmeyi düşünürken, %39.2'si eğitim, %1.9'u da yönetim alanında bir meslek tercih etmeyi düşünmektedir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleklerin Dağılımı

		N	%
Tercih edilen düşünülen meslek	Beden Eğitimi öğretmenliği	72	34.0
	Öğretmen	65	30.7
	Akademisyen	16	7.5
	Spor yöneticiliği	13	6.1
	Polis	1	.5
	Diğer	45	21.2
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %34'ü beden eğitimi öğretmenliği, %30.7'si diğer branşlarda öğretmenlikleri meslek olarak tercih etmeyi düşünürlerken, öğrencilerden %7.5'i akademisyen, %6.1'i de spor alanında yönetici olmayı düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.9. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Mesleği İlk Defa Ne Zaman Düşündüklerinin Dağılımı

		N	%
Tercih edilen mesleğin ilk defa ne zaman düşünüldüğü	Bu yıl	21	9.9
	1-2 yıl önce	46	21.7
	Ortaokul	33	15.6
	Lisede	112	52.8
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %52.8'i tercih ettikleri mesleği lisedeyken belirlediklerini vurgularlarken, %21.7'si 1-2 yıl önce, %15.6'sı ortaokuldayken, %9.9'u ise bu yıl karar verdiğini belirtmişlerdir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Alanı Seçerken Yardım Aldıkları Kişilerin dağılımı

		N	%
Alan seçilirken yardım alınan kişiler	Yardım almayan	91	42.9
	Aile	54	25.5
	Öğretmen	42	19.8
	Arkadaş	19	9.0
	Rehber öğretmen ve psikolojik danışman	6	2.8
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %42.9'u mesleklerini tercih ederken kimseden yardım almamış, %25.5'i ailesinden, %19.8'i öğretmenlerinden%9'u ise öğretmenlerinden yardım almıştır.

Tablo 4.11. Öğrencilerin En Saygın Olarak Gördükleri Mesleklerin Dağılımı

		N	%
En saygın olarak görülen meslek	Öğretmen	81	38.2
	Doktor	48	22.6
	Hukuk alanı	22	10.4
	Polis	14	6.6
	Diğer	47	22.2
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %38.2'si en saygın meslek olarak öğretmenliğin olduğunu belirtirken, %22.6'sına göre doktorluk, %10.4'üne göre hukuk alanındaki meslekler, %6.6'sı ise polisliğin en saygın meslek olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.12. Öğrencilerin Tercih Etmeyi Düşündükleri Meslekte Yakınlarının Olması Durumun Dağılımı

		N	%
Tercih etmeyi düşünülen meslekte olan yakını olma	Evet	106	50.0
	Hayır	106	50.0
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerin yarısının tercih etmeyi düşündükleri meslekte faaliyet gösteren bir yakını bulunurken, yarısının bulunmamaktadır.

Tablo 4.13. Öğrencilerin Okulda Mesleki Tanıtım ve Yönlendirme Yapılması Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

		N	%
Okulda mesleki tanıtım ve yönlendirme yapılması	Evet	90	42.5
	Hayır	64	30.2
	Kararsızım	58	27.4
	Toplam	212	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %42.5'i okulda mesleki tanıtım ve yönlendirmenin olduğunu düşünürken, %30.2'si okulda bu tür faaliyetlerin olmadığını düşünmekte, %27.4'ü ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedir.

Tablo 4.14. Öğrencilerin Mesleki Tercih Yapmalarında Etkili Olan Faktörlerin Dağılımı

		N	%
Mesleki tercih yaparken en çok etkili olan faktör	İlgi ve yetenekler	136	64.2
	Arkadaş ve öğretmen görüşleri	23	10.8
	Mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması	20	9.4
	Meslekte çalışan yakınların görüşleri	17	8.0
	Aile isteği	9	4.2
	Mesleğin kazancı	7	3.3
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerin %64.2'si mesleki tercihlerini yapmalarında ilgi ve yetenekleri etkili olurken, %10.8'inde arkadaş ve öğretmen görüşleri, %9.4'ünde mesleki prestij ve saygınlık, %8'inde ise meslekte çalışan yakınların görüşleri etkili olmuştur.

Tablo 4.15. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Meslekten Beklentilerinin Dağılımı

		N	%
Tercih edilen meslekten beklentiler	Yeteneklerin kullanabileceği bir meslek olması	83	39.2
	Statü ve saygınlık	31	14.6
	Kolay iş bulma / İş bulma olanağının elverişli olması	22	10.4
	Çalışma ortamının elverişli olması	17	8.0
	Mesleğin ilerleme imkânı sunması	16	7.5
	Uygun çalışma saatleri	15	7.1
	Sosyal güvence ve iş güvencesi	9	4.2
	Ekonomik gelir	7	3.3
	Diğer	12	5.7
Toplam		212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılanlardan %39.2'si mesleki tercihlerinde yeteneklerini kullanabilmeyi beklediklerini vurgularlarken, %14.6'sı statü ve saygınlık, %10.4'ü kolay iş bulma, %8'i ise çalışma ortamının elverişli olmasını beklediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.16. Meslek Seçimi ile İlgili Eğitim Programına Katılma Durumunun Dağılımı

		N	%
Meslek seçimiyle ilgili herhangi bir panel, konferans, kariyer günleri ya da mesleki tanıtım toplantısına katılma	Evet	121	57.1
	Hayır	91	42.9
	Toplam	212	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerden %57.1'i mesleki eğitim konusunda bir programa katılırken, %42.9'u katılmamıştır.

Tablo 4.17. Öğrencilerin Meslek Tercihinde Aile Tutumlarının Dağılımı

		N	%
Meslek seçiminde aile tutumu	İlgi ve yetenekler yönünde	93	43.9
	İş imkânı olan meslekler yönünde	63	29.7
	Statüsü ve geliri yüksek meslekler yönünde	18	8.5
	Kendi mesleklerini empoze etme yönünde	18	8.5
	Diğer	20	9.4
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerin %43.9'unun ailesi meslek seçiminde ilgi ve yeteneklerinin önemli olduğunu belirtirken, %29.7'sinin ailesi iş imkânı olan mesleklerin seçilmesinin uygun olacağı şeklinde tutumlarının olduğu görülmektedir.

Tablo 4.18. Öğrencilerin Meslekleri Tanımalarında Etkili Olan Faktörlerin Dağılımı

		N	%
Meslekleri tanımakta etkili olan faktör	Öğretmen	57	26.9
	Mesleği yapan kişiler	41	19.3
	Aile	32	15.1
	Arkadaş	18	8.5
	Medya	13	6.1
	Okunan kitaplardan etkilenme	4	1.9
	Mesleki tanıtım seminerleri	3	1.4
	Diğer	44	20.8
	Toplam	212	100.0

Öğrencilerin %26.9'unun meslekleri tanımalarında öğretmenlerinin etkisi olurken, %19.3'ünde mesleği yapan kişilerin, %15.1'inde ailenin, %8.5'i de arkadaşlarının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.19. Öğrencilerin Mesleki Tanıtımların Meslek Tercihine Olan Etkisine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

		N	%
Mesleki rehberlik ve meslek tanıtımlarının bireylerin mesleki seçimlerini etkiler mi?	Evet	158	74.5
	Hayır	26	12.3
	Kararsızım	28	13.2
	Toplam	212	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerden %74.5'i mesleki rehberlik ve meslek tanıtımında etkili olduğunu düşünürken, %12.3'ü etkili olmadığını belirtirken, %13.2'si de bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.20. Öğrencilerin Devam Ettikleri Bölümün Mesleki Hedeflerine Uygunluğu ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

		N	%
Devam edilen bölümün hedeflenen mesleğe uygun mu?	Evet	175	82.5
	Hayır	23	10.8
	Kararsızım	14	6.6
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %82.5'i devam ettikleri bölüm müfredatının hedefledikleri mesleğe uygun olduğunu belirtirken, %10.8'i uygun olmadığını, %6.6'da bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.21. Öğrencilerin Mesleki Uyumla İlgili Bir Teste Katılma Durumlarının Dağılımı

		N	%
Kişisel yetenek, bilgi ve becerilerin hangi mesleğe uygun olduğunu belirlemek amacıyla bir teste katılma	Hayır	128	60.4
	Evet	84	39.6
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %60.4'ü kişisel yetenek, bilgi ve becerilerin hangi mesleğe uygun olduğunu belirlemek amacıyla bir teste katılmadığını, %39.6'sı ise bu türden bir teste katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.22. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Müfredatın Mesleki Tercihlerine Uygunluğu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

		N	%
Öğrenim görülen bölüm müfredatının mesleki tercihe uygunluğu	Evet	149	70.3
	Hayır	25	11.8
	Kararsızım	38	17.9
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %70.3'ü öğrenim görülen bölüm müfredatının mesleki tercihlerine uygun olduğunu düşünürken, %11.8'i uygun olmadığını düşünmekte, %17.9'u da bu konuda kararsız olduğunu vurgulamıştır.

Tablo 4.23. Öğrencilerin Meslek Seçiminde Ailelerinden Uzak Yerde Mesleklerini Yapma Düşüncelerinin Dağılımı

		N	%
Meslek seçiminde ailemden uzak bir yerde mesleğimi yürütmeyi tercih ederim	Evet	111	52.4
	Hayır	101	47.6
	Toplam	212	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerden %52.4'ü meslek tercihinde ailesinden uzakta bir yer tercih etmeyi düşündüğünü belirtirken, %47.6'sı bunu düşünmediğini belirtmiştir.

Tablo 4.24. Öğrencilerin Meslek Tercihlerini KPSS Puanlarına Göre Yapma Düşüncelerinin Dağılımı

		N	%
Alacağım KPSS puanı doğrultusunda meslek tercihim yapacağım	Evet	134	63.2
	Hayır	39	18.4
	Kararsızım	39	18.4
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre öğrencilerden %63.2'si KPSS puanına göre meslek tercihi yapacağını belirtirken, %18.4'ü meslek tercihinde KPSS puanının meslek tercihinde etkili olmayacağını, %18.4'ü ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.25. Öğrencilerin Ailesinin Sosyo Ekonomik Durumunun Meslek Seçimini Etkileme Düşüncelerinin Dağılımı

		N	%
Ailemin sosyo ekonomik durumu meslek seçimimi etkiler	Evet	103	48.6
	Hayır	74	34.9
	Kararsızım	35	16.5
	Toplam	212	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerden %48.6'sı ailesinin sosyo ekonomik durumunun meslek seçiminde etkili olduğunu vurgularken, %34.9'u bunun etkili olmadığını, %16.5'i ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.26. Öğrencilerin Meslek Tercihinde Ailelerinin ve Arkadaşlarının Görüşlerini Önemli Görme Durumunun Dağılımı

		N	%
Meslek seçiminde ailemin ve arkadaşlarının görüşleri önemlidir	Evet	99	46.7
	Hayır	70	33.0
	Kararsızım	43	20.3
	Toplam	212	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerden %46.7'si meslek tercihlerinde ailenin ve arkadaşlarının görüşlerinin önemli olduğunu, %33'ü önemli olmadığını, %20.3'ü ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.27. Öğrencilerin Meslek Tercihinde Kendi İlgi ve İsteklerini Önemli Görme Durumunun Dağılımı

		N	%
Meslek tercihimde kendi ilgi ve isteğim önemlidir	Evet	192	90.6
	Hayır	8	3.8
	Kararsızım	12	5.7
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %90.6'sı meslek tercihinde kendi ilgi ve isteklerinin önemli olduğunu düşünmekte, %3.8'i düşünmemektedir, %5.7'si ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.28. Öğrencilerin Meslek Tercihinde Mesleğin Sosyal ve Kültürel İmkânlarının Etkili Olma Düşüncelerinin Dağılımı

		N	%
Seçeceğim mesleğin sosyal ve kültürel imkânları tercihimde etkili olacaktır	Evet	176	83.0
	Hayır	20	9.4
	Kararsızım	16	7.5
	Toplam	212	100.0

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden %83'ü meslek tercihinde seçeceği mesleğin sosyal ve kültürel özelliklerinin etkili olacağını vurgularken, %9.4'ü böyle bir etkinin olmayacağını, %7.5'i ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.29. Öğrencilerin Meslek Seçiminde Mesleğin Popülerliği Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

		N	%
Popüler meslekler tercihimde etkili olacaktır	Evet	83	39.2
	Hayır	87	41.0
	Kararsızım	42	19.8
	Toplam	212	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerden %41'i meslek tercihinde mesleğin popülerliğinin etkili olmadığını belirtirken, %39.2'si bu etkinin var olduğunu belirtmiş, %19.8'i ise bu konuda kararsız olduğunu vurgulamıştır.

4.3. Demografik Özelliklere Göre Meslek Tercihi ile İlgili Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin bazı demografik özellikleri ile meslek tercihi arasındaki düşüncelerinin analizi yapılmıştır.

Tablo 4.30. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arasındaki İlişkinin Analizi

		Cinsiyet		Toplam	X ²
		Kadın	Erkek		
Tercih edilmesi düşünülen mesleki alan	Eğitim	26	57	83	0.112
		%42.6	%37.7	%39.2	
	Sağlık	2	0	2	
		%3.3	%0.0	%0.9	
	Finans	0	2	2	
		%0.0	%1.3	%0.9	
	Yönetim	2	2	4	
		%3.3	%1.3	%1.9	
	Spor	31	90	121	
		%50.8	%59.6	%57.1	
Toplam	61	151	212		
	%100	%100	%100		

Tabloya göre araştırmaya katılan 61 kadın öğrenciden %50.8'i spor, %42.6'sı eğitim alanını tercih etmektedirler. Erkek öğrencilerin %59.6'sı spor, %37.7'si ise eğitim alanını tercih etmektedir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile tercih etmeyi düşündükleri mesleki alan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.112$).

Tablo 4.31. Öğrencilerin Bölümleri ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan Arasındaki İlişkinin Analizi

		Bölüm				Toplam	X ²
		SY	BESÖ	EBESE	AE		
Tercih edilmesini düşünülen mesleki alan	Eğitim	19	23	21	20	83	0.003
		%35.2	%45.1	%38.9	%37.7	%39.2	
	Sağlık	0	0	1	1	2	
		%0.0	%0.0	%1.9	%1.9	%0.9	
	Finans	0	0	0	2	2	
		%0.0	%0.0	%0.0	%3.8	%0.9	
	Yönetim	0	0	3	1	4	
		%0.0	%0.0	%5.6	%1.9	%1.9	
	Spor	35	28	29	29	121	
		%64.8	%54.8	%53.7	%54.7	%57.1	
Toplam		54	51	54	53	212	
		%100.0	%100.0	%100.0	%100.0	%100.0	

SY: Spor Yöneticiliği, BESÖ: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, EBESSE: Engellilerde Beden eğitimi ve Spor Eğitimi, AE: Antrenörlük Eğitimi

Tabloya göre araştırmaya katılanlardan spor yöneticiliği bölümüne devam edenlerden %64.2'si spor, %35.2'si eğitim alanını tercih edeceğini belirtmiştir. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde eğitim alan öğrencilerden %54.8'i spor, %45.1'i eğitim, engellilerde beden eğitimi ve spor eğitiminde eğitim alanlardan %53.7'si spor, %38.9'u ise eğitim alanını tercih etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Antrenörlük eğitiminde bulunan öğrencilerden %54.7'si spor alanını tercih etmeyi düşünürken, %37.7'sinin eğitim alanını tercih edeceği görülmektedir. Öğrencilerin bölümleri ile tercih etmeyi düşündükleri mesleki alan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($X^2=0.003$).

Tablo 4.32. Öğrencilerin Baba Mesleği ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arasındaki İlişkinin Analizi

		Babamın Mesleği					Toplam	X ²
		Memur	İşçi	Serbest Meslek	Emekli	Diğer		
Tercih edilmesi düşünülen mesleki alan	Eğitim	5 %20.8	12 %40.0	26 %46.4	22 %40.0	18 %38.3	83 %39.2	0.470
	Sağlık	1 %4.2	0 %0.0	0 %0.0	1 %1.8	0 %0.0	2 %0.9	
	Finans	0 %0.0	1 %3.3	1 %1.8	0 %0.0	0 %0.0	2 %0.9	
	Yönetim	0 %0.0	1 %3.3	1 %1.8	0 %0.0	2 %4.3	4 %1.9	
	Spor	18 %75.0	16 %53.3	28 %50.0	32 %58.2	27 %57.4	121 %57.1	
Toplam	24 %100.0	30 %100.0	56 %100.0	55 %100.0	47 %100.0	212 %100.0		

Tabloya göre babasının mesleği memur öğrencilerden %75'i spor, %20.8'i eğitim, babası işçi olan öğrencilerden %53.3'ü spor, %46.4'ü eğitim, babası serbest meslek erbabı olan öğrencilerden %50'si spor, %46.4'ü eğitim, babası emekli olanlardan %58.2'si spor, %40'ı eğitim, babası emekli olanlardan %57.4'ü spor, %38.3'ü eğitim alanını meslek olarak tercih edeceğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin baba meslekleri ile tercih etmeyi düşündükleri alan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.470$).

Tablo 4.33. Öğrencilerin Anne Mesleği ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arasındaki İlişkinin Analizi

		Anne Mesleği					Ev Hanımı	Toplam	X ²
		Memur	İşçi	Serbest Meslek	Emekli	Diğer			
Tercih edilmesi düşünülen mesleki alan	Eğitim	0 %0.0	0 %0.0	4 %80.0	1 %16.7	2 %40.0	76 %40.0	83 %39.2	0.000
	Sağlık	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	2 %33.3	0 %0.0	0 %0.0	2 %0.9	
	Finans	1 %20.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	1 %0.5	2 %0.9	
	Yönetim	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	4 %2.1	4 %1.9	
	Spor	4 %80.0	1 %100.0	1 %20.0	3 %50.0	3 %60.0	109 %57.4	121 %57.1	
	Toplam	5 %100.0	1 %100.0	5 %100.0	6 %100.0	5 %100.0	190 %100.0	212 %100.0	

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden anne mesleği memur olanların %80'i, işçi olanların tamamı, emekli olanların %50'si, ev hanımı olanların %57.4'ü spor alanını, annesi serbest meslek sahibi olanların %80'i eğitim alanını tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin anne mesleği ile tercih etmeyi düşündükleri mesleki alan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($X^2=0.000$).

Tablo 4.34. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arasındaki İlişkinin Analizi

		Baba Eğitim Durumu						Toplam	X ²
		Okuryazar değil	Okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise ve dengi okul mezunu	Fakülte veya yüksekokul mezunu		
Tercih edilmesi düşünülen mesleki alan	Eğitim	7 %58.3	3 %17.6	24 %37.5	29 %56.9	14 %29.8	6 %28.6	83 %39.2	0.001
	Sağlık	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	2 %9.5	2 %0.9	
	Finans	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	1 %2.0	1 %2.1	0 %0.0	2 %0.9	
	Yönetim	0 %0.0	2 %11.8	1 %1.6	1 %2.0	0 %0.0	0 %0.0	4 %1.9	
	Spor	5 %41.7	12 %70.6	39 %60.9	20 %39.2	32 %68.1	13 %61.9	121 %57.1	
	Toplam	12 %100	17 %100	64 %100	51 %100	47 %100	21 %100	212 %100	

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden babası okuryazar olmayanların %58.3'ü, ortaokul mezunu olanların %56.9'u eğitim, babası okuryazar olanların %70.6'sı, ilkokul mezunu olanların %60.9'u, lise ve dengi okul mezunu olanların %68.1'i spor alanını tercih etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin baba eğitim durumu ile tercih etmeyi düşündükleri alan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($X^2=0.001$).

Tablo 4.35. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arasındaki İlişkinin Analizi

		Anne Eğitim Durumu					Toplam	X ²	
		Okur yazar değil	Okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise ve dengi okul mezunu			Fakülte veya yüksekokul mezunu
Tercih edilmesi düşünülen mesleki alan	Eğitim	20 %40.8	11 %47.8	23 %29.9	18 %56.3	7 %30.4	4 %50.0	83 %39.2	0.002
	Sağlık	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	1 %4.3	1 %12.5	2 %0.9	
	Finans	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	1 %3.1	0 %0.0	1 %12.5	2 %0.9	
	Yönetim	2 %4.1	0 %0.0	2 %2.6	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	4 %1.9	
	Spor	27 %55.1	12 %52.2	52 %67.5	13 %40.6	15 %65.2	2 %25.0	121 %57.1	
	Toplam	49 %100	23 %100	77 %100	32 %100	23 %100	8 %100	212 %100	

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden annesi okuryazar olmayanlardan %55.'i annesi okuryazar olanlardan %52.2'si, annesi ilkokul mezunu olanlardan %67.5'i, annesi lise ve dengi okul mezunu olanlardan %65.2'si meslek olarak spor alanını tercih etmeyi düşündüklerini vurgulamışlardır. Annesi ortaokul mezunu olanlardan %56.3'ü annesi fakülte veya yüksekokul mezunu olanlardan %50'si ise eğitim alanını meslek olarak tercih etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin anne eğitim durumları ile tercih etmeyi düşündükleri mesleki alan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($X^2=0.002$).

Tablo 4.36. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumu ile Tercih Etmeyi Düşündükleri Mesleki Alan arasındaki İlişkinin Analizi

		Aile Gelir Durumu					Toplam	X ²
		4.500 TL den az	4.501-6.000 TL arası	6.001-8.000 TL arası	8.001-10.000 TL arası	10.001 TL ve üzeri		
Tercih edilmesi düşünülen mesleki alan	Eğitim	43 %44.3	23 %41.8	13 %40.6	2 %15.4	2 %13.3	83 %39.2	0.000
	Sağlık	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	2 %13.3	2 %0.9	
	Finans	1 %1.0	0 %0.0	0 %0.0	1 %7.7	0 %0.0	2 %0.9	
	Yönetim	2 %2.1	1 %1.8	1 %3.1	0 %0.0	0 %0.0	4 %1.9	
	Spor	51 %52.6	31 %56.4	18 %56.3	10 %76.9	11 %73.3	121 %57.1	
	Toplam	97 %100.0	55 %100.0	32 %100.0	13 %100.0	15 %100.0	212 %100.0	

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden ailesinin geliri 4.500 TL ve daha az olanlardan %52.6'sı, 4.501-6.000 TL arası olanlardan %56.4'ü, 6.001-8.000 TL arası olanlardan %56.3'ü, 8.001-10.000 TL arası olanlardan %76.9'u, 10.001 TL ve üzeri olanlardan %73.3'ü spor alanını tercih etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ailelerinin gelir durumu ile tercih etmeyi düşündükleri mesleki alan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($X^2=0.000$).

Tablo 4.37. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

		Cinsiyet		Toplam	X ²
		Kadın	Erkek		
Mesleki tercih yaparken en çok etkili olan faktörler	Aile isteği	3	6	9	0.261
		%4.9	%4.0	%4.2	
	Arkadaş ve öğretmen görüşleri	10	13	23	
		%16.4	%8.6	%10.8	
	Meslekte çalışan yakınların görüşleri	6	11	17	
		%9.8	%7.3	%8.0	
	İlgi ve yetenekler	38	98	136	
		%62.3	%64.9	%64.2	
	Mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması	4	16	20	
		%6.6	%10.6	%9.4	
Mesleğin kazancı	0	7	7		
	%0.0	%4.6	%3.3		
Toplam	61	151	212		
	%100	%100	%100		

Tabloya göre araştırmaya katılan kadın öğrencilerden %62.3'ünün ilgi ve yetenekleri mesleki tercihlerinde etkili olurken, %16.4'ünde arkadaşlarının ve öğretmenlerinin görüşleri, %9.8'inde meslekte çalışan yakınlarının görüşü etkili olmuştur. Erkek öğrencilerin %64.9'unda ilgi ve yetenekleri, %10.6'sında mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması, %8.6'sında arkadaşlarının ve öğretmenlerinin görüşleri etkili olmuştur. Öğrencilerin cinsiyetleri ile mesleki tercih yaparken etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.261$).

Tablo 4.38. Öğrencilerin Bölümleri ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

	Bölüm				Toplam	X ²	
	SY	BESÖ	EBESE	AE			
Mesleki tercih yaparken en çok etkili olan faktörler	Aile isteği	3	3	0	3	9	0.672
		%5.6	%5.9	%0.0	%5.7	%4.2	
	Arkadaş ve öğretmen görüşleri	6	8	6	6	23	
		%11.1	%9.8	%26.1	%11.1	%10.8	
	Meslekte çalışan yakınların görüşleri	3	4	5	5	17	
		%17.6	%7.8	%9.3	%9.3	%8.0	
	İlgi ve yetenekler	35	37	32	32	136	
		%64.8	%72.5	%56.3	%60.4	%64.2	
	Mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması	6	3	8	4	20	
		%11.1	%4.5	%14.8	%7.5	%9.4	
	Mesleğin kazancı	1	2	3	3	7	
		%1.9	%3.0	%5.6	%5.7	%3.3	
	Toplam	54	51	54	53	212	
		%100.0	%100.0	%100.0	%100.0	%100.0	

SY: Spor Yöneticiliği, BESÖ: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, EBESÖ: Engellilerde Beden eğitimi ve Spor Eğitimi, AE: Antrenörlük Eğitimi

Tabloya göre araştırmaya katılan spor yöneticiliğine devam etmekte olan öğrencilerden %64.8'i meslek tercihi yapmasında ilgi ve yeteneklerinin %11.1'i mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması ile arkadaşlarının ve öğretmenlerinin görüşlerinin etkili olduğunu, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde eğitim alan öğrencilerden %72.5'i ilgi ve yeteneklerinin, %9.8'i arkadaşlarının ve öğretmenlerinin görüşlerinin mesleki tercihte etkili olan faktörler olduğunu belirtmiştir. Engellilerde beden eğitimi ve spor eğitimi bölümüne devam eden öğrencilerden %56.3'ü meslek tercihinde ilgi ve yeteneklerinin, %26.1'i arkadaşları ve öğretmenlerinin görüşlerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Antrenörlük eğitiminde eğitim alan öğrencilerden %60.4'ü ilgi ve yeteneklerinin, %26.1'i arkadaşlarının ve öğretmenlerinin görüşlerinin meslek tercihinde

etkili olan faktörler arasında olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bölümleri ile meslek tercihinde etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.672$).

Tablo 4.39. Öğrencilerin Baba Mesleği ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

	Babann Mesleği					Toplam	X ²
	Memur	İşçi	Serbest Meslek	Emekli	Diğer		
Aile isteği	1	0	2	1	5	9	0.544
	%4.2	%0.0	%3.6	%1.8	%10.6	%4.2	
Arkadaş ve öğretmen görüşleri	3	3	7	7	3	23	
	%12.5	%10.0	%12.5	%12.7	%6.4	%10.8	
Meslek tercihi yaparken en çok etkili olan	1	2	5	6	3	17	
Meslekte çalışan yakınların görüşleri	%4.2	%6.7	%8.9	%10.9	%6.4	%8.0	
İlgi ve yetenekler	16	20	33	34	33	136	
	%66.7	%66.7	%58.9	%61.8	%70.2	%64.2	
Mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması	1	3	6	7	3	20	
	%4.2	%10.0	%10.7	%12.7	%6.4	%9.4	
Mesleğin kazancı	2	2	3	0	0	7	
	%8.3	%6.7	%5.4	%0.0	%0.0	%3.3	
Toplam	24	30	56	55	47	212	
	%100	%100	%100.0	%100.0	%100.0	%100.0	

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerin babası memur olanlardan %66.7'si, annesi işçi olanlardan %66.7'si, annesi serbest meslek erbabı olanlardan %58.9'u, babası emekli olanların %70.2'si meslek tercihlerini yapmada en etkili olan faktörün ilgi ve yetenekleri olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin baba meslekleri ile meslek tercihi yaparken etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.544$).

Tablo 4.40. Öğrencilerin Anne Mesleği ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

	Anne Mesleği						Toplam	X ²	
	Memur	İşçi	Serbest Meslek	Emekli	Diğer	Ev Hanımı			
Mesleki tercih yaparken en çok etkili olan	Aile isteği	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	9 %4.7	9 %4.2	0.257
	Arkadaş ve öğretmen görüşleri	0 %0.0	0 %0.0	1 %20.0	1 %16.7	0 %0.0	21 %11.1	23 %10.8	
	Meslekte çalışan yakınların görüşleri	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	1 %16.7	0 %0.0	16 %8.4	17 %8.0	
	İlgi ve yetenekler	2 %40.0	1 %100.0	4 %80.0	3 %50.0	4 %80.0	122 %64.2	136 %64.2	
	Mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması	2 %40.0	0 %0.0	0 %0.0	1 %16.7	1 %20.0	16 %8.4	20 %9.4	
	Mesleğin kazancı	1 %20.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	0 %0.0	6 %3.2	7 %3.3	
	Toplam	5 %100	1 %100	5 %100	6 %100	5 %100	190 %100	212 %100	

Tabloya bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin anne mesleği memur olanların %40'ı, işçi olanların %100'ü, serbest meslek olanların %80'i, emekli olanların %50'si, ev hanımı olanların ise %64.2'si mesleki tercihlerini yaparlarken en etkili olan faktörün ilgi ve yetenekleri olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin anne mesleği ise mesleki tercih yaparken en çok etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.257$).

Tablo 4.41. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

		Baba Eğitim Durumu					Toplam	X ²	
		Okur yazar değil	Okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise ve dengi okul mezunu			Fakülte veya yüksekokul mezunu
Mesleki tercih yaparken en çok etkili olan faktör	Aile isteği	2	1	3	0	2	1	9	0.249
		%16.7	%5.9	%4.7	%0.0	%4.3	%4.8	%4.2	
	Arkadaş ve öğretmen görüşleri	1	0	7	8	6	1	23	
		%8.3	%0.0	%10.9	%15.7	%12.8	%4.8	%10.8	
	Meslekte çalışan yakınların görüşleri	3	0	5	5	3	1	17	
		%25.0	%0.0	%7.8	%9.8	%6.4	%4.8	%8.0	
	İlgi ve yetenekler	3	15	40	31	33	14	136	
		%25.0	%88.2	%62.5	%60.8	%70.2	%66.7	%64.2	
	Mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması	2	1	8	5	2	2	20	
		%16.7	%5.9	%12.5	%9.8	%4.3	%9.5	%9.4	
Mesleğin kazancı	1	0	1	2	1	2	7		
	%8.3	%0.0	%1.6	%3.9	%2.1	%9.5	%3.3		
Toplam	12	17	64	51	47	21	212		
	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100		

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden babası okuryazar olmayanlardan %25'i meslekte çalışan yakınlarının görüşleri, yine %25'i ilgi ve yeteneklerinin meslek tercihi yaparken etkili olduğunu belirtmişlerdir. Babası okuryazar olanlardan %88.2'si, babası ilkokul mezunu olanlardan %62.5'i, babası ortaokul mezunu olanlardan %60.8'i, babası lise ve dengi okul mezunu olanlardan %70.2'si, babası fakülte veya yüksekokul mezunu olanlardan ise %66.7'si mesleki tercih yaparken en etkili olan faktörün ilgi ve yetenekleri olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin baba meslekleri ile mesleki tercihte en çok etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.249$).

Tablo 4.42. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

		Anne Eğitim Durumu					Toplam	X ²	
		Okur yazar değil	Okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise ve dengi okul mezunu			Fakülte veya yüksekokul mezunu
Mesleki tercih yaparken en çok etkili olan faktör	Aile isteği	4	1	2	1	1	0	9	0.910
		%8.2	%4.3	%2.6	%3.1	%4.3	%0.0	%4.2	
	Arkadaş öğretmen görüşleri	3	2	12	4	1	1	23	
		%6.1	%8.7	%15.6	%12.5	%4.3	%12.5	%10.8	
	Meslekte çalışan yakınların görüşleri	5	3	6	2	1	0	17	
		%10.2	%13.0	%7.8	%6.3	%4.3	%0.0	8.0	
	İlgi ve yetenekler	31	14	48	23	15	5	136	
		%63.3	%60.9	%62.3	%71.9	%65.2	%62.5	%64.2	
	Mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması	5	2	8	1	3	1	20	
		%10.2	%8.7	%10.4	%3.1	%13.0	%12.5	%9.4	
	Mesleğin kazancı	1	1	1	1	2	1	7	
		%2.0	%4.3	%1.3	%3.1	%8.7	%12.5	%3.3	
Toplam		49	23	77	32	23	8	212	
		%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	

Tabloya göre annesi okuryazar olmayan öğrencilerden %63.3'ü, annesi okuryazar olanlardan %60.9'u, annesi ilkokul mezunu olanlardan %62.3'ü, annesi ortaokul mezunu olanlardan %71.9'u, annesi lise ve dengi okul mezunu olanlardan %65.2'si, annesi fakülte veya yüksekokul mezunu olanlardan %62.5'i mesleki tercih yapmalarında en etkili olan faktörün ilgi ve yetenekleri olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin anne eğitim durumu ile mesleki tercih yapmalarında etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.910$).

Tablo 4.43. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumu ile Mesleki Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

		Aile Gelir Durumu					Toplam	X ²
		4.500 TL den az	4.501-6.000 TL arası	6.001-8.000 TL arası	8.000-10.000 TL arası	10.001 TL ve üzeri		
Mesleki tercih yaparken en çok etkili olan faktör	Aile isteği	5 %5.2	3 %5.5	1 %3.1	0 %0.0	0 %0.0	9 %4.2	0.941
	Arkadaş ve öğretmen görüşleri	9 %9.3	7 %12.7	4 %12.5	1 %7.7	2 %13.3	23 %10.8	
	Meslekte çalışan yakınların görüşleri	9 %9.3	4 %7.3	3 %9.4	0 %0.0	1 %6.7	17 %8.0	
	İlgi ve yetenekler	63 %64.9	37 %67.3	20 %62.5	8 %61.5	8 %53.3	136 %64.2	
	Mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması	8 %8.2	3 %5.5	3 %9.4	3 %23.1	3 %20.0	20 %9.4	
	Mesleğin kazancı	3 %3.1	1 %1.8	1 %3.1	1 %7.7	1 %6.7	7 %3.3	
	Toplam	97 %100	55 %100	32 %100	13 %100	15 %100	212 %100	

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden ailesinin geliri 4.500 TL ve daha az olanlardan %64.9'u, 4501-6.000 TL arası olanlardan %67.3'ü, 6.001-8.000 TL arası olanlardan %62.5'i, 8.001-10.000 TL arası olanlardan %61.5'i, 10.001 TL ve üzeri olanlardan %33.3'ü meslek tercihi yaparken en çok ilgi ve yeteneklerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri ile meslek tercihi yaparken etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.941$).

Tablo 4.44. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Meslekleri Tanımda Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

		Cinsiyet		Toplam	X ²
		Kadın	Erkek		
Meslekleri tanımakta etkili olan faktör	Aile	7 %11.5	25 %16.6	32 %15.1	0.110
	Arkadaş	3 %4.9	15 %9.9	18 %8.5	
	Öğretmen	19 %31.1	38 %25.2	57 %26.9	
	Okunan kitaplar etkilenme	3 %4.9	1 %0.7	4 %1.9	
	Medya	6 %9.8	7 %4.6	13 %6.1	
	Mesleği yapan kişiler	14 %23.0	27 %17.9	41 %19.3	
	Mesleki tanıtım seminerleri	1 %1.6	2 %1.3	3 %1.4	
	Diğer	8 %13.1	36 %23.8	44 %20.8	
	Toplam	61 %100	151 %100	212 %100	

Tabloya göre araştırmaya katılan kadın öğrencilerden %31.1'inin meslekleri tanımlarında öğretmenlerinin etkisi olurken, %23'ü mesleği yapan kişiler, %11.5'i de aileleri sayesinde meslekleri tanımışlardır. Erkek öğrencilerden %25.2'si öğretmenleri, %17.9'ü mesleği yapan kişiler, %16.6'sı ise ailelerinden dolayı meslekleri tanımışlardır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile meslekleri tanımda etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.110$).

Tablo 4.45. Öğrencilerin Bölümleri ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

	Bölüm				Toplam	X ²	
	SY	BESÖ	EBESE	AE			
Aile	9	4	10	9	32	0.915	
	%16.7	%7.8	%18.5	%17.0	%15.1		
Arkadaş	4	5	4	5	18		
	%7.4	%9.8	%7.4	%9.4	%8.5		
Öğretmen	15	16	13	10	57		
	%27.8	%31.4	%19.6	%18.9	%26.9		
Meslekleri tanıtmakta etkili olan faktör	Okunan kitaplar	2	0	1	1	4	
	etkilenme	%3.7	%0.0	%1.9	%1.9	%1.9	
Medya		4	4	2	3	13	
		%7.4	%7.8	%3.8	%5.7	%6.1	
Mesleği yapan kişiler		9	10	7	15	41	
		%16.7	%19.6	%13.0	%28.3	%19.3	
Mesleki tanıtım seminerleri		1	0	1	1	3	
		%1.9	%0.0	%1.9	%1.9	%1.4	
Diğer		10	12	13	9	44	
		%18.5	%23.5	%24.1	%17.0	%20.8	
Toplam		54	51	54	53	212	
		%100.0	%100.0	%100.0	%100.0	%100.0	

SY: Spor Yöneticiliği, BESÖ: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, EBESE: Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi, AE: Antrenörlük Eğitimi

Tabloya göre spor yöneticiliği bölümünde eğitim alan öğrencilerden %27.8'i meslekleri öğretmenlerinden, %16.7'si ailelerinden ve mesleği yapan kişilerden dolayı tanıdıklarını belirtmişlerdir. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerden %31.4'ü meslekleri öğretmenlerinden, %19.6'sı ise mesleği yapan kişilerden dolayı tanıdıklarını belirtmişlerdir. Engellilerde beden eğitimi ve spor eğitimi bölümünde eğitim almakta olan öğrencilerden %16.9'u öğretmenlerinden, %18.5'i ailelerinden, antrenörlük bölümündeki öğrencilerden %28.3'ü mesleği yapan kişilerden, %18.9'ü ise öğretmenlerinden dolayı tanıma fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bölümleri ile meslekleri tanımakta etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.915$).

Tablo 4.46. Öğrencilerin Baba Mesleği ile Meslekleri Tanımda Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

		Babannın Mesleği					Toplam	X ²
		Memur	İşçi	Serbest Meslek	Emekli	Diğer		
Meslekleri tanımda etkili olan faktör	Aile	4	5	7	8	8	32	0.865
		%16.7	%16.7	%12.5	%14.5	%17.0	%15.1	
	Arkadaş	2	5	3	6	2	18	
		%8.3	%16.7	%5.4	%10.9	%4.3	%8.5	
	Öğretmen	5	8	17	13	14	57	
		%20.8	%26.7	%30.4	%23.6	%29.8	%26.9	
	Okunan kitaplar	1	0	1	2	0	4	
	etkilenme	%4.2	%0.0	%1.8	%3.6	%0.0	%1.9	
	Medya	1	2	3	5	2	13	
		%4.2	%6.7	%5.4	%9.1	%4.3	%6.1	
	Mesleği yapan kişiler	5	4	9	12	11	41	
		%20.8	%13.3	%16.1	%21.8	%23.4	%19.3	
	Mesleki tanıtım seminerleri	1	0	0	0	2	3	
		%4.2	%0.0	%0.0	%0.0	%4.3	%1.4	
Diğer	5	6	16	9	8	44		
	%20.8	%20.0	%28.6	%16.4	%17.0	%20.8		
Toplam	24	30	56	55	47	212		
	%100	%100	%100	%100	%100	%100		

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden babasının mesleği memur olanlardan %20.8'i, işçi olanlardan %26.7'si serbest meslek erbabı olanlardan %30.4'ü emekli olanlardan %23.6'sı meslekleri öğretmenlerinden öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin baba mesleği ile meslekleri tanımlarında etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.865$).

Tablo 4.47. Öğrencilerin Anne Mesleği ile Meslekleri Tanımda Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

	Anne Mesleği						Toplam	X ²	
	Memur	İşçi	Serbest Meslek	Emekli	Diğer	Ev Hanımı			
Meslekleri tanımda etkili olan faktör	Aile	1	0	0	2	1	28	32	0.298
		%20.0	%0.0	%0.0	%33.3	%20.0	%14.7	%15.1	
	Arkadaş	0	0	0	0	1	17	18	
		%0.0	%0.0	%0.0	%0.0	%20.0	%8.9	%8.5	
	Öğretmen	1	0	3	1	0	52	57	
		%20.0	%0.0	%60.0	%16.7	%0.0	%27.4	%26.9	
	Okunan kitaplar etkilenme	0	0	0	1	0	3	4	
		%0.0	%0.0	%0.0	%16.7	%0.0	%1.6	%1.9	
	Medya	0	1	0	0	0	12	13	
		%0.0	%100.0	%0.0	%0.0	%0.0	%6.3	%6.1	
	Mesleği yapan kişiler	0	0	1	0	2	38	41	
		%0.0	%0.0	%20.0	%0.0	%40.0	%20.0	%19.3	
	Mesleki tanıtım seminerleri	0	0	0	0	0	3	3	
		%0.0	%0.0	%0.0	%0.0	%0.0	%1.6	%1.4	
	Diğer	3	0	1	2	1	37	44	
		%60.0	%0.0	%20.0	%33.3	%20.0	%19.5	%20.8	
Toplam	5	1	5	6	5	190	212		
	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100		

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden anne mesleği memur olanların %20'i aileden, yine %20'si meslekleri tanımda etkili olan faktörler olarak aile ve öğretmenleri olduğunu belirtmişlerdir. Annesinin mesleği işçi olan öğrencilerin tamamı meslekleri tanımda medyanın etkili olduğunu belirtmiştir. Annesinin mesleği serbest meslek öğrencilerden %60'ı ve annesi ev hanımı olan öğrencilerden %27.4'ü meslekleri tanımlarında öğretmenlerinin etkili olduğunu, Annesi emekli olan öğrencilerden %1.7'si ise meslekleri öğrenmede öğretmenlerinin ve aynı oranda da okuduğu kitapların etkili olduğunu vurgulamışlardır. Öğrencilerin anne mesleği ile meslekleri tanımda etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.298$).

Tablo 4.48. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

	Baba Eğitim Durumu						Toplam	X ²
	Okur yazar değil	Okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise ve dengi okul mezunu	Fakülte veya yüksekokul mezunu		
	Aile	4 %33.3	0 %0.0	5 %7.8	7 %13.7	7 %14.9		
Arkadaş	2 %16.7	2 %11.8	4 %6.3	6 %11.8	4 %8.5	0 %0.0	18 %8.5	
Öğretmen	3 %25.0	5 %29.4	22 %34.4	15 %29.4	11 %23.4	1 %4.8	57 %26.9	
Okunan kitaplar etkilenme	0 %0.0	0 %0.0	2 %3.1	0 %0.0	1 %2.1	1 %4.8	4 %1.9	
Medya	0 %0.0	2 %11.8	6 %9.4	2 %3.9	3 %6.4	0 %0.0	13 %6.1	
Mesleği yapan kişiler	0 %0.0	3 %17.6	11 %17.2	13 %25.5	11 %23.4	3 %14.3	41 %19.3	
Mesleki tanıtım seminerleri	0 %0.0	1 %5.9	1 %1.6	0 %0.0	0 %0.0	1 %4.8	3 %1.4	
Diğer	3 %25.0	4 %23.5	13 %20.3	8 %15.7	10 %21.3	6 %28.6	44 %20.8	
Toplam	12 %100	17 %100	64 %100	51 %100	47 %100	21 %100	212 %100	

Tabloya göre babası okuryazar olmayan öğrencilerden %33.3'ü, babası fakülte veya yüksekokul mezunu olanlardan %42.9'u meslekleri tanımada etkili olan faktörün aileleri olduğunu vurgulamışlardır. Babası okuryazar olan öğrencilerden %29.4'ü, babası ilkokul mezunu olan öğrencilerden %34.4'ü, babası ortaokul mezunu olanlardan %29.4'ü meslekleri tanımalarında öğretmenlerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Babası lise ve dengi okul mezunu olanlardan %23.4'ü meslekleri tanımada öğretmenlerinin etkili olmasının yanında yine %23.4'ü bu konuda mesleği yapan kişilerin de etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin baba eğitim durumu ile meslekleri tanımada etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.095$).

Tablo 4.49. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu ile Meslekleri Tanımada Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

	Anne Eğitim Durumu						Toplam	X ²
	Okur yazar değil	Okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise ve dengi okul mezunu	Fakülte veya yüksekokul mezunu		
Aile	7	5	5	5	9	1	32	0.275
	% 14.3	% 21.7	% 6.5	% 15.6	% 39.1	% 12.5	% 15.1	
Arkadaş	5	1	6	4	2	0	18	
	% 10.2	% 4.3	% 7.8	% 12.5	% 8.7	% 0.0	% 8.5	
Öğretmen	12	4	27	8	3	3	57	
	% 24.5	% 17.4	% 35.1	% 25.0	% 13.0	% 37.5	% 26.9	
Okunan kitaplar etkilenme	1	0	2	0	0	1	4	
	% 2.0	% 0.0	% 2.6	% 0.0	% 0.0	% 12.5	% 1.9	
Medya	4	3	6	0	0	0	13	
	% 8.2	% 13.0	% 7.8	% 0.0	% 0.0	% 0.0	% 6.1	
Mesleği yapan kişiler	9	6	14	9	2	1	41	
	% 18.4	% 26.1	% 18.2	% 28.1	% 8.7	% 12.5	% 19.3	
Mesleki tanıtım seminerleri	1	0	1	1	0	0	3	
	% 2.0	% 0.0	% 1.3	% 3.1	% 0.0	% 0.0	% 1.4	
Diğer	10	4	16	5	7	2	44	
	% 20.4	% 17.4	% 20.8	% 15.6	% 30.4	% 25.0	% 20.8	
Toplam	49	23	77	32	23	8	212	
	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100	

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden annesi okuryazar olmayanlardan %24.5'i, annesi ilkököl mezunu olanlardan %35.1'i, annesi fakülte veya yüksekokul mezunu olanlardan %37.5'i meslekleri tanımalarında öğretmenlerinin etkili olduğunu vurgulamışlardır. Annesi okuryazar olanlardan %26.1'i, annesi ortaokul mezunu olanlardan %28.1'i meslekleri tanımada mesleği yapan kişilerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ile meslekleri tanımada etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.275$).

Tablo 4.50. Öğrencilerin Aile Aylık Gelir Durumu ile Meslekleri Tanımda Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi

	Aile Gelir Durumu					Toplam	X ²
	4.500 TL den az	4.501-6.000 TL arası	6.001-8.000 TL arası	8.000-10.000 TL arası	10.001 TL ve üzeri		
Meslekleri tanımda etkili olan faktör	Aile	17 %17.5	8 %14.5	3 %9.4	1 %7.7	3 %20.0	0.095
	Arkadaş	6 %6.2	6 %10.9	5 %15.6	0 %0.0	1 %6.7	
	Öğretmen	30 %30.9	12 %21.8	9 %28.1	3 %23.1	3 %20.0	
	Okunan kitaplar etkilenme	1 %1.0	1 %1.8	0 %0.0	0 %0.0	2 %13.3	
	Medya	6 %6.2	6 %10.9	0 %0.0	0 %0.0	1 %6.7	
	Mesleği yapan kişiler	17 %17.5	14 %25.5	7 %21.9	3 %23.1	0 %0.0	
	Mesleki tanıtım seminerleri	1 %1.0	0 %0.0	1 %3.1	0 %0.0	1 %6.7	
	Diğer	19 %19.6	8 %14.5	7 %21.9	6 %46.2	4 %26.7	
	Toplam	97 %100	55 %100	32 %100	13 %100	15 %100	

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden ailesin aylık geliri 4.500 TL ve altı olanlardan %30.9'u, 6.001-8.000 TL arası olanlardan %28.1'i meslekleri tanımda öğretmenlerinin etkili olduğunu vurgulamışlardır. Ailesinin aylık geliri 4.501-6.000 TL arası olanlardan %25.5'i meslekleri tanımda mesleği yapan kişilerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ailesinin aylık geliri 8.001-10.000 TL olanlardan %23.1 meslek seçiminde etkili olan faktör olarak mesleği yapan kişiler olduğunu belirtmişlerdir. Ailesinin aylık geliri 10.001 TL ve üzeri olan öğrencilerden %20'si meslekleri tanımda etkili olan faktörün aile olduğunu belirtirken, yine öğrencilerden %20'si de meslekleri öğretmenlerinden dolayı tanıdıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin aile gelir durumları ile meslekleri tanımda etkili olan faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0.095$).

5. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen sonuçlar ilgili literatür ile karşılaştırılarak tartışılmıştır. Araştırma bulgularını elde etmek amacıyla öğrencilere sorulmuş olan sorular bulgular bölümünde veri toplama aracındaki sıralamaya göre değerlendirilirken, bu bölümde araştırma verileri birbirleri ile ilişkilendirilerek incelenmiştir.

Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin meslek tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun babasının serbest meslek mensubu ve emekli olduğu, annelerinin ise ev hanımı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin baba eğitimi çoğunlukla ilkökul, ortaokul ve lise mezunuyken, anneleri de çoğunlukla ilkökul ve ortaokul mezunudurlar. Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri ise 4.500 TL ve daha az ile 8.000 TL arasındadır. Öğrencilerin çoğunluğunun 3 ve daha fazla kardeşi bulunurken, 75'inin kardeşi mesleki bir eğitim almamış, eğitim almış olanların çoğunluğu ise öğretmenlik eğitimi almıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun ailesinin yaşadığı ev kendisininin, yine çoğunluğu şehirde yaşamaktadırlar.

Araştırmada öğrencilerin çoğunlukla eğitim alanında bir meslek edinmeyi düşündükleri belirlenmiştir. Eğitimi olmayı planlayan öğrencilerden önemli bir kısmı öğretmen olmayı düşünmektedirler. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin çoğunluğu tercih etmeyi düşündükleri mesleği ilk defa lisedeyken düşünmüşlerdir. Aydemir yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin meslek tercihlerini yaparken bilinçli davrandıklarını, kariyer, maddi kazanç, iş imkânı vb. etmenleri dikkate aldıklarını tespit etmiştir (60). Öğrencilerin lise aşamasında mesleki tercihlerini şekillendirmeleri onların üniversite tercihlerine ve kendi isteklerine uygun olan bölümlerde eğitim almak için daha bilinçli çalışmalarını sağlayabilecektir. Bu yönüyle bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin bu meslek alanını bilinçli olarak tercih ettikleri söylenebilir.

Öğrencilerin çoğunluğu öğretmenliği ve doktorluğu en saygın meslekler olarak görmektedirler. Öğrencilerin yarısının tercih etmeyi düşündükleri meslekte faaliyet gösteren yakını bulunurken, diğer yarısının tercih etmeyi düşündüğü meslekte yakını bulunmamaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu meslekleri tercih ederken kimseden yardım almadıklarını belirtirlerken, yardım alanlar ise ailelerinden ve öğretmenlerinden yardım almışlardır. Öğrencilerin belirttiklerine göre mesleki tercih yapmalarında en etkili olan faktör ilgi ve yetenekleri olurken, öğrencilerin mesleki tercihlerine arkadaş ve

öğretmenlerinin görüşleri, mesleğin prestiji ve saygınlığı ile meslekte çalışmakta olan bir yakınlarının olmasının da etkili olduğu görülmektedir. Öğrenciler ayrıca mesleki tercihlerini KPSS puanına, ailelerinin sosyo ekonomik durumuna, aile ve arkadaşlarının düşüncelerine, ilgi ve isteklerine, mesleğin sosyal ve kültürel imkânları ile mesleğin popülerliğine göre yapmayı düşünmektedirler. Şen, yaptığı araştırmada Havacılık bölümünde eğitim almakta olan öğrencilerin bu alanı tercih etmelerinde alana olan ilgileri, bu yöndeki yetenekleri ve bu mesleği saygın bir meslek olarak gördüklerini belirlemiştir (61). Şeker ve Çapri yaptıkları araştırmada öğrencilerin mesleki tercihlerinde; mesleğe olan ilgileri, yetenekleri, aileleri ve mezun olduktan sonraki iş bulma imkânlarının fazla olmasının etkili olduğunu tespit etmişlerdir (62). Pekkaya ve Çolak yaptıkları araştırmada öğrencilerin meslek seçimlerinde en çok etkili olan faktörlerin iş güvencesi, meslek kazançları ve kariyer imkânları olduğunu belirlemiştir (63). Bireyin iş yaşamına katılmalarında KPSS sonuçlarının önemli bir yeri bulunurken, yapılan araştırmada ve ilgili literatürde de görüldüğü gibi öğrenciler mesleki tercihlerinde çok farklı unsurdan etkilenmektedir. Mesleğin saygınlığı, aile ve çevreden alınan yardım ve yönlendirmeler, ailede mesleği yapan kişinin bulunması, ilgi ve yetenekler gibi birçok unsur meslek tercihinde etkili olabildiği araştırma bulgularından elde edilmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğu okullarda mesleki tanıtım ve yönlendirme yapılmasının meslek tercihi yapılmasında etkili olduğunu düşünmektedir. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin çoğunluğu meslek seçimi ile ilgili eğitim programlarına da katılmışlarken, mesleki uyumla ilgili bir teste katılmamışlardır. Güven, yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin çoğunluğu okullarda verilmekte olan mesleki rehberlik ve yönlendirme hizmetlerinden çalışmamızda elde edilen bulgulara benzer şekilde memnun olduklarını tespit etmiştir (64). Demir'in yaptığı araştırmada ise öğrenciler mesleki tanıtım ve yönlendirme ile ilgili çalışmaların yetersiz olduğunu belirlemiştir (65). Nalbantoğlu Yılmaz Çalışmasında okullardaki mesleki rehberlik sürecinin öğrencinin kendi ilgi ve yeteneklerini tanınmasını da sağladığını belirlemiştir (66). Okullarda mesleki tanıtım ile ilgili faaliyetlerin yürütülmesi öğrencilerin meslekleri tanımalarında, kendilerine uygun olan mesleği tercih ederek bu alana yönelmelerinde etkili olabilmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere bakıldığında öğrencilerin okullarındaki mesleki bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetlerinden memnun oldukları görülmüştür. Bu açıdan bakılarak öğrencilerin mesleki tanıtım ve yönlendirme eğitimlerine gereksinim duyduklarını söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin ailelerinin meslek seçimindeki tutumları öğrencinin ilgi ve yetenekleri ile iş imkânı yüksek olan bir meslek tercih etmeleri yönündedir. Öğrencilerin meslekleri tanımlarında etkili olan faktörler arasında öğretmenleri, mesleği yapan kişiler ve ailelerinin önemli bir rolü bulunmaktadır. Aslan ve Köksal Akyol yaptıkları araştırmada, öğrencilerin mesleki tercihlerinde arasında ailelerinde benzer mesleği yapan bireylerin olması ve ailenin şartlandırmasının etkili olduğunu belirlemişlerdir (67). İş bulma mesleki eğitim almanın önde gelen amaçlarından biri durumundadır. İlgi yetenekler uygun bir meslek tercih edilerek bu alanda eğitim aldıktan sonra ilgili alanda iş bulunması özellikle ailelerin önde gelen hedefi halindedir. Öğrencinin meslek edinmek amacıyla aldığı eğitim ile iş bulma imkânının bulunması ailelerin mesleklere olan tutumlarını da etkilemekte ve ailelerin çocuklarını mesleklere yönlendirmelerine sebep olabilmektedir.

Öğrencilerin çoğunluğu devam ettikleri bölümün ve bölümde işlenmekte olan müfredatın mesleki tercihlerine uygun olduğunu düşünmektedirler. Şeker ve Çapri yaptıkları araştırmada öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları eğitim programından memnun olduklarını tespit etmişlerdir (62). Eğitim aşınan bölümde mesleki bilgilerin ediniliyor olması, öğrencinin mesleği daha yakından tanınmasına sebep olurken, aynı zamanda da öğrencinin mesleğini daha etkin bir şekilde yapabilmesini sağlayabilmektedir. Öğrencilerin okullarında almış oldukları alan bilgisi derslerinin mesleki tercihlerine uygun olduğunu vurgulamaları onların bu konuda bir beklentilerinin bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada öğrencilerin cinsiyetleri, bölümleri, baba mesleği, anne mesleği, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve aile gelir durumlarına göre öğrencilerin tercih etmeyi düşündükleri mesleklerde önemli bir farklılaşma olmadığı, öğrencilerin çoğunlukla spor ve eğitim alanını tercih etmeyi düşündükleri belirlenmiştir. Sarıkaya ve Khorshid yaptıkları araştırmada öğrencilerin meslek tercihinde cinsiyet, anne mesleği, anne eğitim durumu değişkenlerinin etkili olduğunu belirlemişlerdir (68). Üniversite aşaması öğrencilerin meslek edinmeleri açısından eğitimin son dönemlerinden biri durumundadır. Öğrenciler üniversiteye giriş sırasında mesleki tercihlerini de yapmış olmaktadır. Bu açıdan bakılarak Spor bilimleri Fakültesinde eğitim almakta olan öğrencilerin doğal olarak spor ve eğitim alanından bir meslek edinmeyi düşündükleri söylenebilir.

Öğrencilerin cinsiyetleri, bölümleri, baba mesleği, anne mesleği, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve aile gelir durumlarına göre öğrencilerin mesleki tercih yapmalarında en çok etkili olan faktörün ilgi ve yetenekleri olduğu, ayrıca mesleğin prestij ve saygınlığı ile meslekte çalışan yakınların görüşlerinin de meslek tercihinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Yamaner ve Kartal yaptıkları araştırmada Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde eğitim almakta olan öğrencilerin meslek tercihlerinin ilgi ve yeteneklerine göre yaptıklarını belirlemiştirlerdir (69). Spor Bilimleri Fakültesi yetenek ile öğrenci alan bölümlerden birisidir. Bu bölümde eğitim alan öğrenciler akademik bilgilerinin yanında ilgi ve yeteneklerinin bir sonucu olarak bu bölüme yönelmekte oldukları söylenebilir.

Cinsiyetleri, bölümleri, baba mesleği, anne mesleği, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve aile gelir durumlarına göre öğrencilerin meslekleri tanımada en etkili faktörün öğretmenler olduğu, öğrencilerin meslekleri tanımalarında ayrıca mesleği yapan kişiler, aile, medya, arkadaşların da etkili olduğu görülmüştür. Karahan yaptığı araştırmada öğrencilerin meslekleri tanımalarında en çok etkili olan faktörlerin mesleği yapan kişiler, medya, öğretmenler ve aile olduğunu belirlemiştir (59). Üniversite aşamasında alınan eğitimde alanında uzman eğitimcilerden mesleki bilgiler alınması, öğrencilerin mesleki yönelimlerinde önemli bir katkı sağlayabilmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada öğrencilerin tercih etmeyi düşündükleri meslek alanlarının spor ve eğitim alanları olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler bu alanlardan özellikle öğretmenlik alanını tercih etmeyi düşünmektedirler. Öğrencilerin mesleki tercihlerini ilk düşündükleri zaman lise eğitimini aldıkları dönemdir ve bu düşünceleri üniversite tercihlerinde etkili olarak ilgi ve yeteneklerine uygun olarak Spor Bilimleri Fakültesini tercih etmişlerdir. Öğrenciler devam ettikleri bölümün ve bölümde uygulanmakta olan müfredatın mesleki hedeflerine uygun olduğunu düşünmektedirler.

Öğrenciler mesleki tanıtımların meslek tercihinde etkili olduğunu düşünmektedirler. Öğrenciler okullarda mesleki tercih ile ilgili tanıtım ve yönlendirme uygulamalarının yapılmasını yararlı bulmaktadırlar ve bu yöndeki eğitim programlarına katılma yönünde tutumları bulunurken, çoğunluğu mesleki uyumla ilgili bir teste katılmamıştır. Öğrencilerin mesleki tercihlerini yapmalarında en etkili faktör ilgi ve yetenekleridir ve öğrencilerin tercih ettikleri meslekten beklentileri de yeteneklerini kullanabilecekleri bir meslek olmasıdır.

Öğrencilerin ailelerinin meslek seçimine ilişkin tutumları, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine yönelik bir meslek tercih etmelerinin yanında iş imkânı olan meslekleri tercih etmeleri yönündedir.

Öğrencilerin meslekleri tanımada en etkili olan faktör öğretmenleri, mesleği yapan kişiler ve ailedir. Öğrenciler meslek tercihlerini yaparlarken KPSS puanlarını, ailesinin sosyo ekonomik durumunu aile ve arkadaşlarının görüşlerini, kendi ilgi ve isteklerini mesleğin sosyal ve kültürel imkânlarını, mesleğin popülerliğini dikkate almaktadırlar.

Bu sonuçlara göre aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Uygulayıcılar için öneriler;

Eğitim, uzun yıllar devam etmektedir ve her açıdan oldukça maliyetli olmaktadır. Eğitim yaşamı boyunca alınan bilgiler eğitim yaşamı bittikten sonra iş yaşamında kullanılmaktadır. Eğitim yaşamı sırasında doğru bir yönlendirme ile meslek tercihi yapabilen öğrenci aldığı eğitim doğrultusunda bir meslek tercih ederken, bunun tersi de yaşanabilmekte, öğrenci aldığı eğitimden farklı bir meslek alanını tercih edebilmektedir. Bu da alınan eğitimin mesleki açıdan boşa gitmesi anlamına gelebilmektedir. Bu

olumsuzluğun yaşanmaması için öğrencilerin meslekler hakkında bilinçlendirilmesini sağlayacak eğitim programlarının uygulanması yararlı olabilecektir.

Mesleki tercih konusunda öğrencilerin bilgilenmeleri yanında aldıkları rol modeller de etkili olmaktadır. Öğrencilerin rol model olarak aldıkları kişi okulda öğretmenleri olurken, sosyal çevrelerinden veya ailelerinde biri de olabilmektedir. Öğrencinin meslek tercihi açısından yanlış yönlendirmeleri için öğretmenlerin, ailelerin meslek tercihi açısından bilinçlenmelerini sağlanması yararlı olabilecektir.

Mesleki tanıtım ve yönlendirme konusunda yapılacak planlamalar ile öğrencilere bu yönde eğitim verilmesi, öğrencilerin daha bilinçli bir şekilde meslek tercihi yapmalarını sağlayabilecektir. Bu sebeple öğrencilerin mesleki açıdan bilgilendirilerek yönlendirilmelerine yardımcı olacak eğitim programlarının sayıca artırılarak öğrencilerin bu programlara katılım düzeylerini arttıracak çalışmalar yapılması yararlı olabilecektir.

Araştırmacılar için öneriler;

Mesleki tercih, farklı yaşlarda şekillenebilmektedir. Öğrenci meslekler ile ilgili bilgileri arttıkça o mesleğe yönelebilmekte veya o meslekten uzaklaşabilmektedir. Öğrencilerin farklı yaşlardaki mesleki yönelimlerinin belirlenmesi amacıyla farklı eğitim aşamalarındaki mesleki tercihlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılması yararlı olabilecektir.

Meslek tercihinde önemli faktörlerden biri, mesleğin nasıl yapılıyor olduğunun görülmesidir. Bu açıdan bakıldığında uygulama, staj gibi olanakları olan bölümlerdeki öğrencilerin meslek tercihi konusundaki düşünceleri ile sadece teorik derslerin bulunduğu bölümlerdeki öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen faktörlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi bu alandaki veri çeşitliliğini sağlayabilecektir.

Öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen faktörler çok çeşitli ve kişiye özgü nitelikte olabilmektedir. Bu açıdan bakılarak yapılacak araştırmalarda açık uçlu veri toplama aracı kullanarak öğrencinin meslek tercihinde etkili olan faktörler ayrı ayrı belirlenebilecektir.

KAYNAKLAR

1. Kuzgun Y. *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı*. 3. Baskı, Ankara, Nobel Yayıncılık, 2009: 11.
2. Hacıoğlu B. Narsistik Kişilik Özellikleri ile Meslek Seçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Çağ Üniversitesi, 2020.
3. Yeşilyaprak B. *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri: Gelişimsel Yaklaşım*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2003: 192.
4. Arslan E. Kişilik özellikleri ve meslek seçim ilişkisi: turizm öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kesit Akademi* 2017, 11(11): 200-17.
5. Kepçeoğlu M. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul, Alkım Yayıncılık, 2004: 19.
6. Kuzgun Y. *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. 8. Baskı. Ankara, ÖSYM Yayınları, 2002: 44.
7. Ayas T, Deniz M, Kağan M. Ginzberg ve arkadaşlarının gelişim kuramına dayalı örnek bir mesleki grup rehberliği çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 2010, 7(2): 1096-111.
8. Dobie S, Carline JD, Laskowski MB. An early preceptorship and Medical students' beliefs, values, and career choices. *Adv Health Sci Educ* 1997, 2: 35-47.
9. Yeşilyaprak B. Denetim Odağı. Kuzgun Y, Deryakulu D (editörler). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2004: 19.
10. Brown D. The role of work and cultural values in occupational choice, satisfaction, and success: a theoretical statement. *J Couns Dev* 2002, 80: 48-56
11. Erol A, Yergin H, Mercan M. Üniversite öğrencilerinin üniversite tercihlerinin belirleyicileri: Hakkâri örneği. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* 2012, 4(2): 1-10.
12. TDK Sözlük <https://sozluk.gov.tr/> Son Erişim Tarihi 11 Eylül 2022.
13. Şentürk ES. *Meslek Olarak Hemşirelik ve Hemşirelikte Etik İlkeler*. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2013: 45.

14. Kuzgun Y. *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*. 7. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul, 2019: 21.
15. Karadağ A. Meslek olarak hemşirelik. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2002, 5(2): 55-62.
16. Korkmaz F, Görgülü S. Hemşirelerin meslek ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2010, 17(1) 1-17.
17. Ünal S, Gürhan N, Saral E, Özbaş AA. Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ve hemşirelik mesleğini seçme nedenleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi* 2008, 16(63): 179-87.
18. Çiftçi GE, Bülbül SF, Bayar Muluk N, Çamur Duyan G, Yılmaz A. Sağlık bilimleri fakültesini tercih eden öğrencilerin, üniversite ve meslek tercihlerinde etkili olan faktörler (Kırıkkale Üniversitesi örneği). *Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi* 2011, 22(3): 151-60.
19. Kuzgun Y. *Mesleki Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*. 4. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2014: 36.
20. Yeşilyaprak B. *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2000: 32.
21. Baltaş A. *Öğrenme ve Sınavlarda Üstün Başarı*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 1993: 5.
22. Güler A, Karabacak K, Eren A. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara, Detay Yayıncılık, 2005: 12.
23. Deniz S. Bireyin meslek seçimini etkileyen kaynaklar: yeni teknolojilerden internet. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi* 2001, 6: 1-9.
24. İlhan S. Yeni kapitalizm ve meslek olgusunun değişen anlamları üzerine. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2008, 21: 313-28.
25. Özsoy O. *Değişen Dünyada Meslek Seçimi Geleceğin Meslekleri*. Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004: 12.
26. Parsons F. *Choosing A Vocation*, London, Gay & Hancock, 1909: 5.
27. Tan H. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1992: 11.

28. Gati I, Saka N, Krausz M. Should I use a computer-assisted career guidance system? It depends on where your career decision-making difficulties lie, *Br J Guid Counc* 2001, 29(3): 301-21.
29. Aytekin A. Meslek Seçimini Etkileyen Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Faktörler: Isparta Örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, 2005.
30. Kesici Ş, Hamarta E, Arslan C. Mesleki karar verme zorlukları ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2007, 24: 329-42.
31. Gati I, Krausz M, Osipow SH. A taxonomy of difficulties in career decision making, *J Couns Psychol* 1996, 43(4): 510-26.
32. Kars V. Meslek Seçiminde Öğrencinin Karşılaştığı Sorunlar ve Farkındalık. Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı. Tıpta Uzmanlık Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2012.
33. Şahin S. Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimi ve Tercihlerine İlişkin Bir İnceleme: İstanbul Kadıköy ve Üsküdar İlçeleri Örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 2022.
34. Eryetiş MV. Meslek seçimi ve mesleki rehberlik. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi* 2016, 44: 1-17.
35. İbiş R. Öğrencilerin Üniversite Bölüm Tercihleri ve Kariyer Yönelimleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2011.
36. Korkut-Owen F, Kepir DD, Özdemir S, Ulaş Ö, Yılmaz O. Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012, 8(3): 135-51.
37. Çakaloz Y. *Kişiler ve İşler*. İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1997: 24.
38. Kulaksızoğlu A. *Ergenlik Psikolojisi*. Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999: 9.
39. Güney S. *Davranış Bilimleri*. Nobel Yayınları, Ankara, 2000: 261.

40. Aksoy N. Öz Yeterlik ve Belirsizlik Algularının Mesleki Tercihler Üzerindeki Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2018.
41. Keser A. *Çalışma Yaşamında Motivasyon*. Alfa Aktüel Yayınları, İstanbul, 2006: 122.
42. Özkalp E. *Örgütsel Davranış*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2001: 48.
43. Şeker G, Kaya A. Lise öğrencilerinin meslek seçiminde aile desteği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2018, 8(49): 157-71.
44. Turan Ü, Kayıkçı K. Lise son sınıf öğrencilerin meslek seçiminde ailenin rolü. *Turkish Studies* 2019, 14(4): 2795-816.
45. Akbaba S. Eğitimde motivasyon, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2006, 343-61.
46. Hilton TL. Career decision-making. *J Couns Psychol* 1962, 9(4): 291-8.
47. Gelatt HB. Decision-making: aconceptual frame of reference for counseling. *J Couns Psychol* 1962, 9(3): 240-5.
48. Bergland BW. *Career Planning The Use of Sequetial Evaluated Experience. Vocational Guidance And Development*. Boston: Houghton Mifflin Co. 1974: 350.
49. Littrel JJ. *From School To Work. The Goodheart-Willcox Company, Inc.* South Holland, Illinois 1987, 154-7.
50. Yeşilyaprak B. Mesleki gelişim kuramları üzerine bir eleştirel değerlendirme. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 1995, 2(6): 22-5.
51. Bacanlı F. Mesleki grup rehberliğinin benlik ve meslek kavramlarının bağdaşımına etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi* 2003, 9(35): 336-59.
52. Gültekin M. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi, 2012.

53. Sarıoğlu Uğur S, Devcar MA. Girişimcilik zellikleri ile Holland'ın kişilik tipleri arasındaki ilişki üzerine nitel bir alışma. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi* 2018, 2 (4): 98-110.
54. Holland JL. Vocational guidance and human development. *personnel and guidance journal. J Vocat Behav* 1974, 53: 76-7.
55. Ginzberg E. Toward a theory of occupational choice. *The Career Development Quarterly* 1988, 36(4): 358-63.
56. Walker-Donnelly K, Scott DA, Cawthon TW. Introduction: overview and application of career development theories. *New Dir Stud Serv.* 2019, 2019(166): 9-17.
57. Eryılmaz A, Mutlu T. Yaşam boyu gelişim yaklaşımı perspektifinden kariyer gelişimi ve ruh sağlığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2017, 9(2): 227-49.
58. Karasar N. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Nobel Yayınları, Ankara, 2011, 35.
59. Karahan, S. Lise Son Sınıf ğrencilerinin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörler (Kocaeli İli rneği). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2019.
60. Aydemir L. Üniversite ğrencilerinin meslek tercihlerini belirleyen faktörlere yönelik bir inceleme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2018, 6(5): 713-23.
61. şen G. Üniversitede havacılık bölümlerinde okuyan öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan faktörlerin analizi. *Journal of Aviation* 2019, 3(2): 122-31.
62. şeker G, Çapri B. Eğitim Fakültesi ğrencilerinin Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktörler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2020, 16(3): 651-63.
63. Pekkaya M, olak N. Üniversite ğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin önem derecelerinin AHP ile belirlenmesi. *Int J Soc Sci* 2013, 6(2): 797-818.
64. Güven M. Lise 9. Sınıf ğrencilerinin Meslek Alanlarına Ynlendirilmede Mesleki Rehberliğin Yeterlilik Düzeyi ve Yönlendirilme Memnuniyeti. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi, 2008.

65. Demir Ü. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin meslek yüksekokulu özelinde yükseköğrenim tercihlerinin incelenmesi: Çanakkale ili mesleki ve teknik Anadolu lisesi 12. sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* 2018, 21(2): 132-48.
66. Nalbantoğlu Yılmaz F. Lise öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörlerin ikili karşılaştırmalar yöntemiyle incelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi* 2017, 8(2): 224-36.
67. Aslan D, Köksal Akyol A. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2006, 15(2): 51-60.
68. Sarıkaya T, Khorshid L. Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: üniversite öğrencilerinin meslek seçim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2009, 7(2): 393-423.
69. Yamaner F, Kartal A. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü'nde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2001, 1(4): 121-32.

EKLER

Ek 1. Veri Toplama Aracı

Spor Bilimleri Fakültesindeki Öğrencilerin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Değerli katılımcı

Bu veri toplama aracı ile elde edilecek veriler, İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında yürütülmekte olan akademik bir çalışmada kullanılacaktır. Değerli katılımlarınız için şimdiden teşekkürler

Yunus Koç

Demografik Sorular

1. Cinsiyetiniz

Kadın () Erkek ()

2. Bölümünüz

3. Babanızın mesleği

Memur () İşçi () Serbest Meslek () Emekli () Diğer ()

4. Annenizin mesleği

Memur () İşçi () Serbest Meslek () Emekli () Diğer () Ev Hanımı ()

5. Babanızın eğitim durumu

Okur yazar değil () Okur yazar () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu ()

Lise ve dengi okul mezunu () Fakülte veya Yüksekokul Mezunu ()

6. Annenizin eğitim durumu

Okur yazar değil () Okur yazar () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu ()

Lise ve dengi okul mezunu () Fakülte veya Yüksekokul Mezunu ()

7. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?

4.500 TL den az () 4.501-6.000 TL arası () 6.001-8.000 TL arası ()

8.000-10.000 TL arası () 10.001 TL ve üzeri ()

8. Sizinle birlikte kaç kardeşiniz var?

Kardeşim yok () 1 () 2 () 3 () 4 ve üzeri ()

9. Kardeşlerinizden mesleğini seçmiş olan varsa mesleklerini belirtiniz.

.....

10. Kardeşlerinizden yükseköğretim bitiren veya hâlâ fakülte ya da yüksekokulda öğrenim gören varsa okudukları veya mezun oldukları bölümleri yazınız.

.....

11. Oturduğunuz ev size ait mi?

Ev Sahibi () Kiracı ()

12. İkamet ettiğiniz yer

Köy () İlçe () Şehir ()

13. Hayatınızın büyük bir kısmını hangi yerleşim yerinde geçirdiniz?

Köy () İlçe () Şehir ()

Mesleki Tercihlerle İlgili Sorular

1. Tercih etmeyi düşündüğünüz mesleki alan

Eğitim () Sağlık () Hukuk () Finans () Yönetim ()

Spor () Diğer ()

2. Tercih etmeyi düşündüğünüz mesleğin adı

.....

3. Tercih ettiğiniz mesleği ilk defa ne zaman düşünmeye başladınız?

Bu yıl () 1-2 yıl önce () Ortaokuldayken () Lisedeyken ()

Hatırlamıyorum ()

4. Alanınızı seçerken en fazla kimden yardım aldınız?

Arkadaşlarım () Ailem () Öğretmenlerim ()

Rehber öğretmen ve psikolojik danışmanım () Kimseden yardım almadım () Diğer ()

5. Size göre toplumda en iyi ve saygın meslek hangisidir?

.....

6. Soru 2’de seçtiğiniz meslekte öğrenim gören veya çalışan bir yakınınız var mı?

Evet () Hayır ()

7. Okulunuzda mesleki tanıtım ve yönlendirme çalışması yapılıyor mu?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

8. Mesleki tercihinizi yaparken aşağıdaki etkenlerden sizi en çok etkileyen etken hangisidir.

Ailemin isteği () Arkadaşlarım ve öğretmenlerimin görüşleri ()

Meslekte çalışan yakınlarımlarımın görüşleri () İlgi ve yeteneklerim ()

Mesleğin prestij ve saygınlığının yüksek olması () Mesleğin kazancı () Diğer ()

9. Soru 2’de seçtiğiniz meslekten beklentileriniz nelerdir? İşaretleyiniz.

Kolay iş bulma / İş bulma olanağının elverişli olması () Statü ve saygınlık ()

Uygun çalışma saatleri () Sosyal güvence ve iş güvencesi ()

Yeteneklerimi kullanabileceğim bir meslek olması ()

Mesleğin ilerleme imkânı sunması () Ekonomik gelir ()

Çalışma ortamının elverişli olması () Diğer ()

10. Meslek seçimiyle ilgili herhangi bir panel, konferans, kariyer günleri ya da mesleki tanıtım toplantısına katıldınız mı?

Evet () Hayır ()

11. Meslek seçiminizde ailenizin tutumu nasıl olmuştur?

İlgi ve yeteneklerim yönünde () Statüsü ve geliri yüksek meslekler yönünde ()

Kendi mesleklerini empoze etme yönünde () İş imkânı olan meslekler yönünde ()

Diğer ()

12. Meslekleri tanımanızda aşağıdaki faktörlerden hangisi etkili olmuştur?

Ailem () Arkadaşlarım () Öğretmenlerim () Okuduğum kitaplar ()

Medya () Mesleği yapan kişiler () Mesleki tanıtım seminerleri () Diğer ()

13. Mesleki rehberlik ve meslek tanıtımlarının bireylerin mesleki seçimlerini etkilediğini düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

14. Devam etmekte olduğunuz bölüm hedeflediğiniz meslek için uygun bir bölüm türü müdür?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

15. Kişisel yetenek, bilgi ve becerilerinizin hangi mesleğe uygun olduğunu belirlemek amacıyla bir teste katıldınız mı?

Evet () Hayır ()

16. Öğrenim gördüğünüz bölüm müfredatı mesleki tercihlerinize uygun mu?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

17. Meslek seçiminde ailemden uzak bir yerde mesleğimi yürütmeyi tercih ederim

Evet () Hayır ()

18. alacağım KPSS puanı doğrultusunda meslek tercihim yapacağım

Evet () Hayır () Kararsızım ()

19. Ailemin sosyo ekonomik durumu meslek seçimimi etkiler

Evet () Hayır () Kararsızım ()

20. Meslek seçiminde ailemin ve arkadaşlarımda görüşleri önemlidir

Evet () Hayır () Kararsızım ()

21. Meslek tercihimde kendi ilgi ve isteğim önemlidir.

Evet () Hayır () Kararsızım ()

22. Sececeğim mesleğin sosyal ve kültürel imkânları tercihimde etkili olacaktır.

Evet () Hayır () Kararsızım ()

23. Popüler meslekler tercihimde etkili olacaktır.

Evet () Hayır () Kararsızım ()